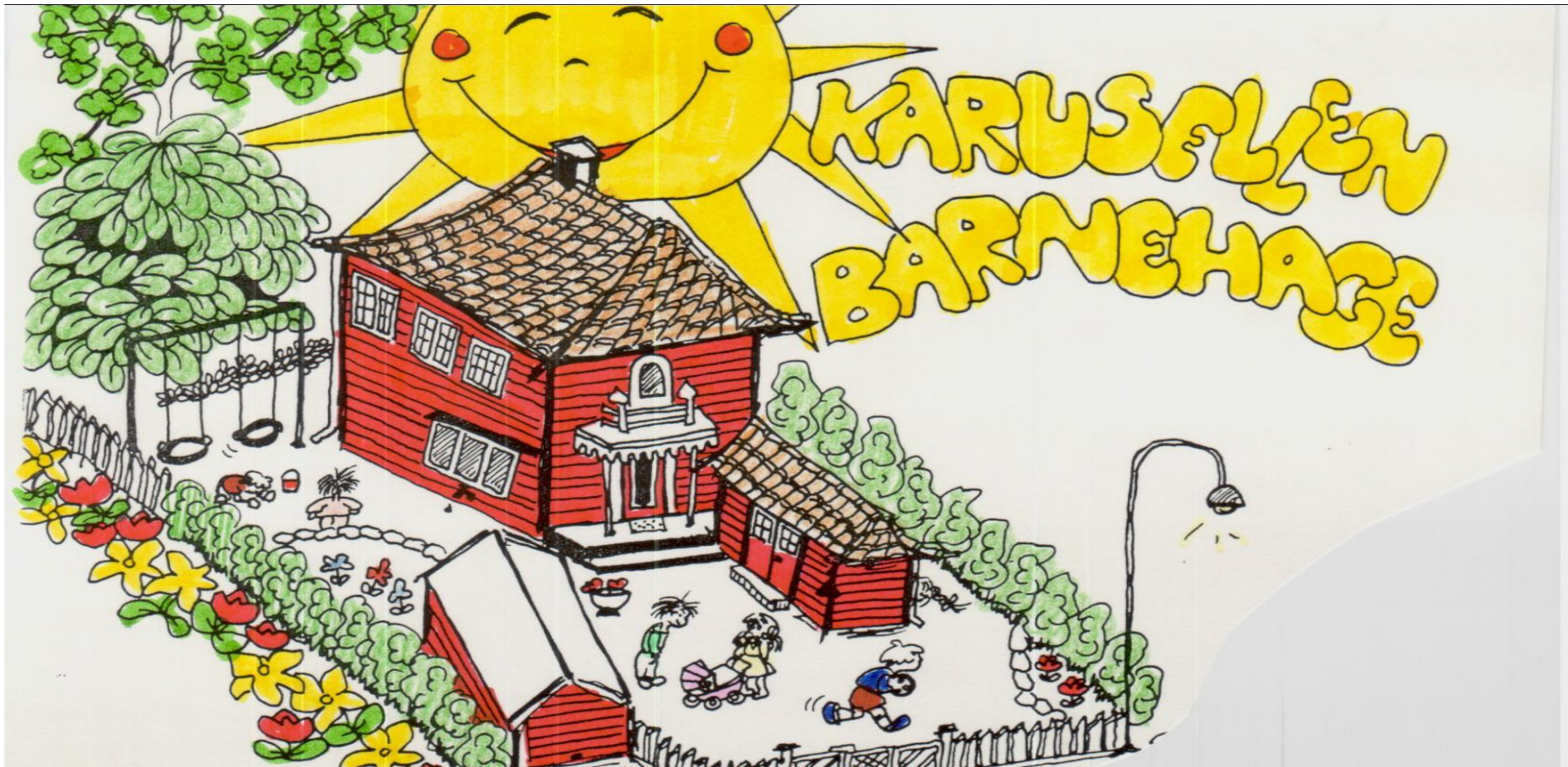


KARUSELLEN BARNEHAGE



ÅRSPLAN OG TEMA – 2020

GUL OG RØD GRUPPE (3 – 6 ÅR)

INNLEDNING.

Planen gir en oversikt over hvilke tema vi vil arbeide med i barnehagen dette året. Sammen med langtidsårsplanen (virksomhetsplanen 2019 – 2024) og «oversikt over merkedager vår og høst, er dette arbeidsdokument for personalet, en oversikt over barnehagens mål og innhold for eier, samarbeidsutvalget, foreldre og samarbeidspartnere.

I årsplanen finner dere en oversikt over hvordan vi har tenkt å arbeide med nye tema, og hvordan vi bruker tidligere tema for at barna skal oppleve "en rød tråd" i det vi til en hver tid arbeider med. Årsplanen og virksomhetsplanen er to dokument som utfyller hverandre og sammen gir informasjon i tråd med rammeplan for barnehager.

- Barnegruppen er aldersblandet fra 1-6 år, og det kreves planlegging på flere nivå, slik at det enkelte barn får være medbestemmende og medvirkende ut fra sine egne ønsker, forutsetninger og behov og at hvert barn sikres progresjon. Vår måte å forstå barns rett til medvirkning på, støtter seg blant annet til Berit Baes artikkel "Perspektiver på barns medvirkning i barnehage". Hun sier blant annet at en måte å forstå begrepet på er "at hvert barn har rett til å erfare at dets stemme blir tatt på alvor og har virkning i fellesskapet". I hverdagen betyr dette at alle barn får støtte til å uttrykke seg, bli synlig og ha en betydning i sosial sammenheng. For oss betyr det at vi legger vekt på å lytte til barns tanker og meninger, at barn skal være med å ta avgjørelser i egen hverdag og ha innvirkning på innholdet i barnehagen. Barn har ulike forutsetninger og ulike strategier for å fremme sitt ønske/behov. Hos de minste barna kan man se på kroppsspråk, humør og mimikk, mens de eldre barna kan være verbale, konkrete og direkte. Barnehagen gjennomfører derfor også barnesamtaler for den eldste gruppen. Vi er opptatt av den voksnes møte med barnet og hvilken betydning dette har på barnets mulighet for medvirkning. Vi skal bidra til at barna får mestringsopplevelser og samtidig har noe å strekke seg etter. Vi vil legge tilrette for fordypning, gjenkjennelse og gjentakelse i barnehagens arbeidsmåter og innhold. Vi vil introdusere nye perspektiver og tilrettelegge for nye erfaringer og opplevelse og på den måten sørge for progresjon for barna gjennom bevisst bruk av materialer, verktøy, bøker, utstyr og leker og gjennom tema og prosjektarbeid. De voksne har som mål å lytte åpent og fange inn barnas innspill, skrive praksisfortellinger, gjøre formelle og uformelle observasjoner for så å legge dette (pedagogisk dokumentasjon) til grunn for vurdering, videre planlegging og justering av praksis.

Det er derfor utarbeidet to utgaver av årsplanen: en for gul og rød gruppe (3-6 år) og en for grønn gruppe (1 – 3 år). Barna får tilrettelagt aktiviteter i samsvar med interesser, behov, alder og modning. Det betyr at vi arbeider med barna i grupper, og at barna til tider gjør forskjellige aktiviteter og prosjekter.

Årsplanen er, i samarbeid med foreldre, et resultat av de kunnskaper personalgruppen har tilegnet seg om barna i karusellen barnehage.

Holdninger til barns lek og vårt syn på barn generelt berører fundamentale sider ved vårt pedagogiske grunnsyn. Vi vet at barna som er betrodd oss, er forskjellig og har ulike behov og forutsetninger. Vi bruker mye tid på å finne tiltak som sikrer at det enkelte barn trives og er i utvikling.

Vi legger vekt på å se og høre barn i lek og samvær med andre barn, og iverksetter tiltak eller aktiviteter for at barn som trenger det skal få hjelp til en bedre situasjon i barnegruppen. Barnas "stemme" gir som sagt føringer i hverdagen og utløser gjerne små eller store prosjekter hvor barna medvirker og medbestemmer ut fra sine interesser, behov og forutsetninger.

Vi synes det er særlig viktig at små barn møter voksne som er følelsesmessig engasjerte, har kunnskaper, evner og vilje til å samspille og støtte barna på en anerkjennende måte, som fremmer trivsel, inkludering, vennskap, lek og læring, mangfold og positiv utvikling.

Gjennom aktivitetene beskrevet i langtidsplanen (virksomhetsplan) og årsplanen, samt aktiviteter i dags- og ukerytmen, og barnas egne prosjekter gjennom året, får barna erfaringer innenfor alle fagområder omtalt i rammeplanen for barnehager i løpet av året.

Årsplanen er veiledende, da vi stiller oss åpen for barnas egne innspill og ideer, eller når vi ser det er behov for å ta opp andre tema. Det kan derfor være aktuelt å la nye aktiviteter og tema komme i tillegg til, eller i stedet for de oppsatte.

Ellers håper vi dere spør hvis det er noe dere lurer på. Hvordan eller hvorfor vi gjør de ulike tingene i barnehagen, osv. Vi vil prøve å hjelpe dere så godt vi kan.

Denne årsplanen har egen kalender hvor dere selv kan fylle inn merkedager og aktiviteter det er viktig å huske. Det utarbeides en egen «oversikt over merkedager» vår og høst, som følger aktivitetene i denne årsplanen.

Hver måned vil dere i tillegg finne en utfyllende månedsplan i *Karusellnytt* (vårt månedsbrev)

På barnehagens oppslagstavle i garderoben vil månedsplanen og andre viktige opplysninger være tilgjengelig.

Dere finner virksomhetsplanen, årsplanen og annen viktig informasjon på vår hjemmeside <http://karusellen.barnehage.no/>



Vi håper den nye årsplanen vil være et godt hjelpemiddel for dere i hverdagen.

VI ØNSKER MED DETTE ET GODT SAMARBEID I TIDEN FREMOVER, OG AT BARN A VIL FÅ EN FIN OG LÆRERIK TID I BARNEHAGEN.

Hilsen: Anita, Gerd, Iris, Cecilie, Aasta og Marit

PRESENTASJON AV BARNEHAGEN.

Karusellen barnehage holder hus i en trivelig rødmalt villa, som ble oppført av arkitekt Per Geelmuyden Grieg i 1932. Karusellen barnehage leier huset av familien. Rommene i huset er store og lyse med god plass til allsidig lek og hverdagsaktivitet. Inngangen fører inn til barnegarderoben hvor hvert barn har tildelt sin plass. Stellerommet har inngang fra garderoben. Kjøkkenet er et sentralt og mye brukt rom i barnehagen, og er også gjennomgang for å komme inn til spisestuen og de to hovedstuene. Rommene er møblert med ulike soner, utstyr og materiell og er på den måten tilrettelagt for allsidig lek og aktivitet og progresjon til alle aldersgruppene. «Sovehuset» hvor små barn sover i egne vogner, er utformet med store vinduer som gir godt med dagslys og innsyn til de sovende fra både husets hovedstue og fra utelekeplassen. Ute området vårt har en gammel og vakker Rododendron hage som gir fine klatre muligheter for de store barna, og er akkurat passe ulendt i terrenget til å gi våre yngste gode motoriske hverdags utfordringer. På utelekeplassen finnes et leke hus med stor sandkasse og gjerde rundt. Den fine rutsjebanen og klatrestativet vårt er også populært og mye brukt av barna. Barna foretar mange spennende reiser i vår fine "lekebåt", og ser helt tydelig alle de farlige haiene som svømmer på lur like ved ☺ Barna kan også disse, eller boltre seg i lek med våre sykler og øvrige uteleker. Barnehagen disponerer også et hus til oppbevaring av uteleker. I dette huset er det innredet et lite atelier hvor mindre grupper av barn, sammen med pedagog, kan få utløp for sin kunstneriske kreativitet og blant annet få lære om teknikker, fargelære og om lys og skygge. Huset har store, hvite vegger som naturlig utgjør vårt eget Galleri.

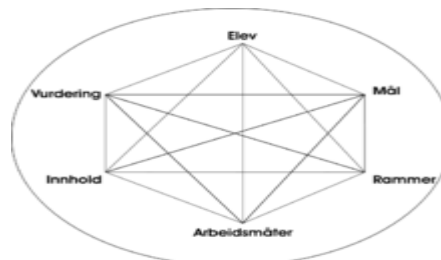
Karusellen barnehage ligger ved foten av keiserlige Ulriken. Skogsområdet rundt Montana er et populært og mye brukt tur område for barnehagen. Skogen byr på et godt utvalg av løvtrær og nåletrær, blomster og andre vekster, fugler, insekter og små gnagere, elvevann og bål plass. Dessuten er Montana en gullgrube for barnas uendelige fantasi☺. Områder rundt Svartediket er også lett tilgjengelig for oss. Barnehagen har leieavtale med Svartediket Vel, og disponerer velforeningshuset 1-2 dager i uken. På våren og sommeren gir friluftsområdet en fin variasjon til turer og andre uteaktiviteter. Nærmiljøet vårt består av en fin blanding av eldre og nyere bolighus og bygg, og området har mye spennende historie for nysgjerrige små og store «forskere».

I tillegg til å ha et flott, variert og utfordrende turområde, har vi mange nærliggende muligheter for kulturelle utflukter. Vi bruker kollektiv transport, eller tar beina fatt, og er ivrige brukere av byens museer, teater, konsert, bibliotek og annet avhengig av årets temavalg. Hvert år får de eldste barna skøyteopplæring i Bergenshallen fordelt over 6 uker fra midten av januar. Når vi får snø kan barna ta med ski eller akebrett til barnehagen, og vi er flittige brukere av akebakken på Montana. Når det ikke ligger snø på bakken, kan barna fritt ta med egne sykler til barnehagen.

De ansatte i barnehagen legger stor vekt på å skape gode hverdager for barna der trygghet, inkluderende felleskap, omsorg og det å bry seg om hverandre står sentralt. Gjennom barnehagens formelle læringsaktiviteter legges det tilrette for fordypning, gjenkjennelse og gjentakelse samtidig som vi er opptatt av å oppdage og følge opp det barna er opptatt av. Gjennom små og større prosjektarbeid introduseres nye perspektiver og det tilrettelegges for nye opplevelser og erfaringer basert på det som barna allerede er opptatt av. Dette, sammen med bevisst bruk av leker og materiell, verktøy og tilgjengelig utstyr sikrer vi progresjon i barnehagens innhold for alle barn (se også *progresjon i omsorg, lek, danning og læring*). Vi vil være tydelige, nærværende voksne med både intellektuell og følelsesmessig tilstedeværelse for barna.

Karusellen skal være et godt og trygt sted å være for både små og store, og vi legger vekt på å gi barna gode naturopplevelser året rundt. Barna skal oppleve glede, og føle seg betydningsfulle og velkommen hos oss. Vi vil være med å skape gode barndomsminner ved å bry oss om hverandre, være en del av et felleskap preget av varme og kjærighet, og få virke – og medvirke i et miljø preget av ressurstenkning og anerkjennende holdning. I dette arbeidet legges også sterke føringer hos de ansatte for å forebygge og motvirke mobbing og utestenging mellom barn. Foreldre er viktige samarbeidspartnere for å skape «den gode barndom» for både egne og andres barn i barnehagen vår.

VERKTØY FOR PLANLEGGING AV TEMA OG AKTIVITETER FOR BARN



Hvert år planlegger personalet i samarbeid med foreldre og barna, årets nye målsetninger og tema. Arbeidet foregår på planleggingsdager for personalet, i samarbeidsutvalget med foreldrerepresentant, på foreldrefremøter og ved å observere, skrive praksisfortellinger, gjennomføre barnehsamtaler og fange opp og ta med signaler og utsagn fra barna i hverdagen. Didaktisk relasjonstenkning er en modell for didaktisk planlegging, gjennomføring og evaluering av arbeidet med barna. Didaktisk relasjonstenkning fungerer som et begrepsapparat og gir en forståelsesramme som klargjør sammenhenger og skaper bevissthet rundt forskjellige elementer barnehagelæreren må ta hensyn til. I tillegg til å være et verktøy for systematisk gjennomgang av konkrete didaktiske situasjoner, som gjør barnehagelæreren mer sensitiv og selvkritisk, så fører det til at den som skal lære bort ansvarliggjøres. De didaktiske kategoriene i modellen omfatter: mål, innhold, deltakerforutsetninger, arbeidsmåter, ramme faktorer og vurdering.

Vår pedagogiske plattform, våre mål og arbeidsmåter er beskrevet i barnehagens virksomhetsplan. Årsplanen gir informasjon om årets mål, aktiviteter og temavalg som er "milepæler" på veien mot overordnede mål. Arbeidet vurderes opp mot barnas utbytte av aktivitetene på planleggingsdager av personalet, på foreldresamtaler, og av foreldre på årlige brukerundersøkelser i samarbeid med Bergen kommune.

BARNEHAGENS FORMÅL OG SAMFUNNSMANDAT

Barnehagens formål er nedfelt i barnehagelovens §1, og sier at barnehagen skal arbeide i nært samarbeid med barnas hjem for å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning. Formålsparagrafen innebærer at barnehagen skal legge til rette for barnas allsidige utvikling, fremme trivsel, læring og utvikling. Barnehagen skal legge vekt på å fremme livsmestring, bidra til god helse og følelsen av egenverdi hos barnet. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jmfør grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art.3 nr. 1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet. Barn skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden.

Barndommen skal leves og nytes, og barna skal gis rom til å gjøre egne erfaringer som rustet dem til livet. Grunnlaget for å kunne delta i et demokratisk fellesskap, skjer i samspill og lek med andre barn og voksne. Barn skal få hjelp til å forstå seg selv, tro på egne ressurser og sakte men sikkert ta ansvar for eget liv. Dette forutsetter kjærlige, nære respektfulle og ansvarsbevisste voksne.

Barnehagen skal være et godt sted å være for barn, foreldre og ansatte. Verdiene til Karusellen barnehage – kjærlighet, respekt, raushet, inkluderende fellesskap og engasjement skal gå som en rød tråd i barnehagens arbeid. Barn, foreldre og ansatte skal oppleve gode relasjoner, og et godt samarbeid. Barnehagens virksomhetsplan og årsplan gjenspeiler de formelle krav til barnehagen, samtidig som vi synliggjør våre egne satsningsområder og utviklingsområder for barna i karusellen barnehage over en 5 års periode og for inneværende år.

PROGRESJON I OMSORG, LEK, DANNING OG LÆRING

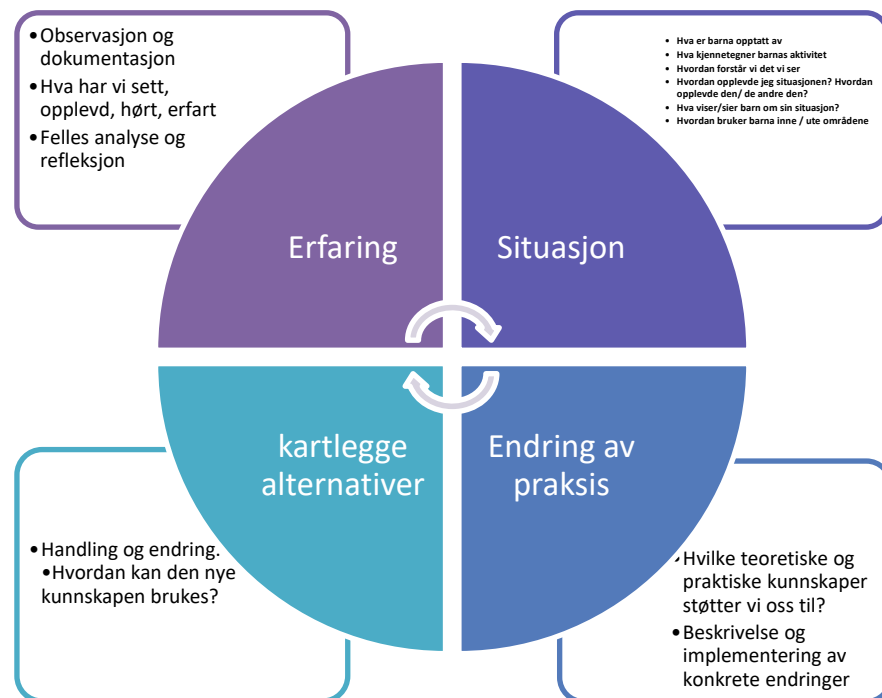
Årsplan skal vise hvordan barnehagen arbeider for å sikre progresjon i arbeidet med omsorg, lek, læring og danning. For oss innebærer progresjon i arbeidet at vi må arbeide som en lærende organisasjon, og vi vil derfor knytte progresjon til hvordan vi planlegger, vurderer, lærer av og justerer praksis.

Barnehagens arbeid skal være planlagt og basert på observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foresatte. (se virksomhetsplan s. 25 - 29 for utfyllende beskrivelse) Gjennom kontinuerlig vurdering av det pedagogiske arbeidet skal barnehagen sikre at alle barn får et tilbud som er i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Personalets kompetanse er en forutsetning for et barnehagetilbud av god kvalitet. Progresjon innebærer at barnehagehverdagen må være tilrettelagt slik at alle barna skal kunne utvikle seg, lære og oppleve fremgang. For å fremme progresjon skal personalet tilrettelegge gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter skal barna utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder.

Slik vil vi arbeide med vurdering og progresjon:

Når vi jobber med vurdering av det pedagogiske arbeidet tas det utgangspunkt i punktene for egenvurdering som skisseres under hvert tema i det videre. Disse punktene skal brukes i barnehagens vurderingsarbeid og i tillegg sikre progresjon.

Barnehageåret 2020 vil vi arbeide med å systematisere de erfaringer og valg vi gjør oss, og hvordan det påvirker barnas trivsel, opplevelse av vennskap, bli inkludert og læring og utvikling. Vi vil bruke heftet «Pedagogisk dokumentasjon – å utvikle seg og lære sammen» som verktøy. Vi ønsker med det å synliggjøre vår forståelse og vårt arbeid med progresjon utover den mer skjematiske inndeling av progresjon knyttet til fagområdene i virksomhetsplanen, og fokusere vår innsats mot progresjon og utvikling som en prosess som påvirkes av våre arbeidsmåter som til eksempel i «prosjektarbeid».



Trygghet og omsorg For barnehagen er det en primær oppgave å gi barna omsorg og nærhet. Det er en sammenheng mellom hvordan barnet oppfattes av sine omsorgspersoner og hvilken omsorg det får. Omsorg er en forutsetning for at barna opplever trygghet. Trygghet og omsorg henger sammen, og danner grunnlaget for lek, læring, trivsel, og utvikling.

For å fremme progresjon i det pedagogiske arbeidet har vi valgt følgende punkter for egenvurdering av praksis: . * Vi sikrer at alle nye barn har en primærkontakt og vurderer og utvikler vårt tilvenningsprogram i samarbeid med barnets foresatte * Vi sikrer at barna har og opplever tydelige rutiner (fast dagsrytme og struktur på dagen og uken (se også: dags – og ukerytmen i denne planens 3 siste sider) * Vi bruker dagtavle for å visualisere dagen og aktivitetene som kommer. * Vi legger til rette for felles erfaringer som kan danne grunnlag for lek, samspill og vennskap. * Vi tar i bruk og anerkjenner barnas egne omsorgshandlinger.

Et inkluderende leke- og læringsmiljø i barnehagen: skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. En god fysisk og psykisk helse er grunnlaget for livsmestring. Karusellen barnehage skal gi et trygt og inkluderende leke- og læringsmiljø, og legge til rette for at alle barn opplever å ha en betydningsfull plass i felleskapet. Vi skal være et sted som fremmer livsglede, humor, undring, vennskap og inkluderende felleskap og sunne kost- og helsevaner. Mennesket har behov for nære og trygge relasjoner, og trygghet gir barn muligheter til å utforske omverden. Å være deltaker i lek og få venner er avgjørende for barns selvfølelse, trivsel og meningsskaping. Å være venner betyr å bli godtatt og verdsatt for den en er. Selvfølelse handler om hvordan vi ser på oss selv, og hvor mye vi føler vi er verdt. Barn som kjenner sine styrker og svakheter, og tenker godt om seg selv, har bedre forutsetninger for å håndtere konflikter og motstå negativ påvirkning. En god selvfølelse er viktig for å bli et selvstendig menneske, som tør å stole på seg selv og tar gode valg - både for seg selv og andre. Det er de voksnes ansvar, både i barnehagen og hjemme, å legge til rette for at barna utvikler gode sosiale ferdigheter, og bidra til at de får positive vennerelasjoner. Dette er med på å forebygge mobbeadferd.

For å fremme progresjon i det pedagogiske arbeidet har vi valgt følgende punkter for egenvurdering av praksis: * Vi gjennomfører barnesamtaler vår og høst og spør om barnas opplevelse av vennskap og barnehagedagen (avhengig av alder og språkferdigheter). * Vi observerer og kartlegger relasjoner i barnegruppene, og sikrer at alle barn har noen å leke med. * Vi støtter barna i turtaking i lek, samspill og aktiviteter. * Vi gir rom for barnas egen konfliktåndtering og støtter med handlingsalternativer. * Vi støtter barnas egne omsorgshandlinger * Vi deltar i og støtter barnas lek. * Vi legger til rette for næringsrike og sunne måltid, og inkluderer barna i å velge blant et kvalitetsikret og sunt utvalg. * Barna blir jevnlig tatt med i valg av turområde og blir tatt med i planleggingen av utflyktens innhold.

Lek, læring og danning. Lek, læring og danning skal sees i sammenheng, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring. Læring og danning skjer på ulike arenaer gjennom hele livet. I barnehagen er lek og samspill viktige læringsarenaer. Barnehagen skal legge til rette for barns læring i planlagte og spontane situasjoner, og tilby alle barn et rikt, variert, stimulerende og utfordrende læringsmiljø hvor barnets medvirkning er i fokus. Barnas nysgjerrighet, undring og interesse skal møtes av interesserte voksne. Danning er et sentralt begrep i det norske utdanningsløpet, fra barnehage gjennom skolegang. Danning er ikke et entydig begrep, men handler om å ruste barnet til å mestre livet. Danning dreier seg om å utvikle evnen til å tenke selv, reflektere og ta ulike perspektiver og være en medskaper i felleskapet.

Leken er grunnleggende når barnet skal formes som menneske. Leken styres av barnas egen virkelighet der prosessen er det viktigste. I denne prosessen øker barnets forståelse av ulike verdier og normer. De får erfaringer med og får testet ut hvordan løse konflikter og de lærer seg det sosiale samspillet. De kan leke det de har opplevd, skape nye ideer og utforske dem og prøve det ut i roller. Leken er lystbetont og indre motivert, leken har egenverdi – å leke er et mål i seg selv.

I Karusellen barnehage skal barna oppleve et stimulerende miljø som fremmer trivsel, læring og utvikling, og støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Dette skal blant annet komme til uttrykk i arbeid med rammeplanens fagområder. Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder. Fagområdene skal sees i sammenheng, og være en gjennomgående del av barnehagehverdagen.

Fagområdene er: □ kommunikasjon, språk og tekst □ kropp, bevegelse, mat og helse □ kunst, kultur og kreativitet □ natur, miljø og teknologi □ antall, rom og form □ etikk, religion og filosofi □ nærmiljø og samfunn

For å fremme progresjon i det pedagogiske arbeidet har vi valgt følgende punkter for egenvurdering av praksis: * Vi bruker natur- og realfaglige tema som utgangspunkt for arbeidet med de ulike fagområdene. * Fagområdene i rammeplanen blir naturlig ivaretatt gjennom tema og de valgte aktivitetenes tverrfaglighet, samt barnehagens mange tradisjoner, kulturelle utflykter og faste formelle lærings situasjoner. * Vi deler barna inn i grupper etter alder, modenhet, ønsker og behov, til aktiviteter og lek, både inne og ute. * Vi legger til rette for skjermede lekegrupper, og sikrer at barna får rom for og støtte til fordypning i leken. * Vi er aktive brukere av byens kulturtilbud, bibliotek og museer. * Vi bruker nærmiljøet og nærområdene våre til lek og læring, fordypning og rekreasjon * Vi bruker samlingsstund som en arena for refleksjon og samtaler i forkant og etterkant av aktiviteter.

Barns medvirkning: Barn har rett til å erfare at deres stemme blir tatt på alvor. Barns medvirkning handler om mer enn å være med på å bestemme. Det handler om barnets rett til å få støtte til å uttrykke seg, og bli synlig og være betydelig i sosiale sammenhenger. I tråd med vårt barnesyn handler det om å være lydhør for barnets mange ulike måter å uttrykke seg på, ikke bare verbalt. Vi lytter og lar oss inspirere av barnas nysgjerrighet. Vi holder liv i barnas spørsmål, studerer hvordan barna søker svar og utfordrer barnas tanker. Vi legger til rette for barnas egne prosjekter og tar deres interesser, ønsker og behov med i vurderingen, i planlegging og justering av praksis.

For å fremme progresjon i det pedagogiske arbeidet har vi valgt følgende punkter for egenvurdering av praksis : * Vi henter inn barnas innspill, ønsker og behov, skriver praksisfortellinger og gjennomfører barnesamtaler. * Vi jobber prosjektbasert med fokus på barnas allerede igangsatte lek og aktivitet i planene og legger til rette for gjenkjenning, fordypning og nye perspektiver. * Vi observerer og dokumenterer praksis for å sikre at alle barn blir sett og hørt, i aktiviteter, lek, vennskap og samspill. * Vi legger til rette for at ulike materialer og leker er tilgjengelige for barna * Vi dokumenterer arbeidet vårt med «tilbakeblikk» til samtale og refleksjon mellom barn, mellom barn og deres foreldre og ansatte.

SWOT ANALYSE FOR KARUSELLEN BARNEHAGE



OMVERDEN	EGEN ORGANISASJON
TRUSLER	FORBEDRINGSOMRÅDER
• Redusert økonomisk ramme • Førskolelærermangel • Mangel på interessenter • Periodevis avgrenset tilkomst under utbygging av Haraldsplass sykehus, Haukeland sykehus og bybanen. • Støy i forbindelse med utbygging av bybanen • Behov for hyppig rissikovurdering og gode rutiner ved ferdsel uten for barnehagen i anleggsperioden.	• Profilering av barnehagen • Vedlikeholde hjemmesiden • Foreldresamarbeid i FAU • Vedlikeholde innemiljøet • Oppgradere uteområdet med flere nyttevekster • Inkludere det nye atelieret i det faste pedagogiske tilbudet • Redusere sykefraværet • Kompetanseheving / faglig oppdatering
MULIGHETER	STERKE SIDER
• Tilknytning til store nærliggende arbeidsplasser • Økt fokus på kvalitet • Tverrfaglig samarbeid med HVL • Fokus på samarbeid i forbindelse med overgang barnehage og skole – «Playdates» på tvers av barnehager • Miljøfyrtårn resertifiseres våren 2020 • Sterk foreldremedvirkning • Årlige brukerundersøkelser i samarbeid med Bergen kommune. • Etablering av flere grøntområder og nyttevekster i hagen.	• Godt arbeidsmiljø • Stabilt personale • Gode tur – og uteleksmuligheter som benyttes flittig • Barna gis store muligheter til medvirkning • Aktive og engasjerte ansatte. • Omsorgsfulle ansatte som er god på tilknytning og relasjonsbygging mellom voksne og barn, og mellom barna. • Variert mattilbud med fokus på mer sjømat i hverdagskosten (fiskesprell prosjekt) • Godt foreldresamarbeid • Engasjerte og interesserte eiere • Gode sovefasiliteter i eget bygg for de yngste barna

MÅLSETNING

Fra barnehagelovens kapittel 1 om barnehagens mål og innhold skal *omsorg, oppdragelse og læring fremme menneskelig likeverd, likestilling, åndsfrihet, toleranse, helse og fortåelse for bærekraftig utvikling. Barnehagen skal gi muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge og samtidig utfordrende omgivelser.*

"Barn er bare så kompetente som deres omgivelser tilbyr dem muligheten til å være" Pianta, 1999 s. 64). Gjennom å delta i barnehagens felleskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. Barnehagen skal bidra til at barna får forståelse for og slutter opp om demokratiske normer og verdier som ligger til grunn for samfunnet vårt. Samtidig som barnehagen gir felles erfaringer og synliggjør verdien av felleskap, skal barna få oppleve at det finnes mange måter å tenke, leve og handle på. Barna skal lære å ta vare på naturen, hverandre og seg selv. Bærekraftig utvikling omfatter natur, sosiale forhold og økonomi. Barnehagen har en viktig oppgave for å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftig samfunn. Barnehagen skal også være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Matlaging og måltider i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring og sosial kompetanse, kommunikasjon og språk, inkludert det matematiske og musiske språk, skal sees i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling. Læring og utvikling forutsettes av nærhet, fysisk kontakt og kjærlighet. Omsorg skal prege alle situasjoner i barnehagens indre liv hvor det stilles krav til de ansattes oppmerksomhet og åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn (les virksomhetsplanen for nærmere beskrivelse) God omsorg måles på kvaliteten i relasjoner og tilknytning mellom voksne og barn, og barna i mellom. For oss er **omsorg – et ekte naturprodukt!!!**

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Både den non – verbale og den verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Det å få allsidige erfaringer er avgjørende for å forstå begreper. Også det å samtale om følelser, tanker og opplevelse, er nødvendig for å utvikle et godt språk. Viktige sider ved kulturoverføringen er knyttet til både skriftlige og muntlige fortellinger, dikt, rim, poesi, regler og sanger, og leken er en grunnleggende livs – og læringsform som barna kan uttrykke seg gjennom og som fremmer demokrati. Gjennom leken oppøver barna ordforråd og utvider sin begrepsverden. Barna trener sine muskler og sanser og bruker sin tanke og sin fantasi. I leken er barnet fritt til å prøve ut alternativer, og det reflekterer over forhold i "virkeligheten. Denne formen for lek er en av drivkreftene i utviklingen av språk og "ren" matematikk.

Matematikken finnes inne i våre hoder i form av abstraksjon og systematisering. I naturen kan vi finne et materielt grunnlag for å gi eksempler på matematiske begreper og strukturer. Det samme gjelder de erfaringer barna gjør seg gjennom lek. Tilsammen utgjør det et verdifullt "råmateriale", men matematikk blir det først av det når barnet gjennom refleksjon og språk kan bruke erfaringene til å finne ut noe gjennom eget logisk resonnement. Det er derfor et mål å legge tilrette for å gi barna mange førstehåndserfaringer, gi barnas egen lek godt spillerom og bidra til progresjon i barnas pågående lek og aktivitet.

Musikk inneholder mange elementer som kan være sentrale i arbeidet med barns språkutvikling. Ord og setninger har en oppbygning som inneholder rytme, tempo og dynamikk, akkurat slik musikk har. Barns behov for å uttrykke seg er medfødt, og evnen til å kommunisere er en viktig del av det å være menneske (Aalberg & Semundseth, 2008). Sang og sangleker er også en kilde til opplevelse av felleskap, tilhørighet og mestring. I Karusellen barnehage synger vi hver dag, både i felles samling og mer spontant. Det er et mål at sang, sangleker og musikk skal styrke barnas «vi» opplevelse samtidig som den er utviklende for barnas språk og motorikk. Progresjonen ivaretas ved valg av sangenes kompleksitet.

Vårt pedagogiske grunnsyn på barns læring er: Barn er ikke passive mottakere av kunnskap og forståelse, de er erobrerer! Vår visjon er derfor ” Glade erobrende barn i lekende raust felleskap”!

Barnet erobrer selv gjennom lek, læring og gjennom sansing. Opplevelse bearbeides, blir til erfaringer og blir en del av barnas kunnskap. Læring er spontant og knyttet til "her og nå". Det skjer gjennom handling og i samspill med andre. Leken har en sentral plass og de ansatte skal fremme vennskap og felleskap og forebygge og følge opp diskriminering, utestenging og mobbing. For å sikre barna en trygg og god sosial og faglig hverdag i barnehagen har vi implementert et psykologisk førstehjelps program som er utviklet for barnehagebarn. Opplegget introduserer grønne og røde tanker gjennom «**Grønne tanker- glade barn**» og har til hensikt å stimulere barns tanke– og følelsesbevissthet. Barns tanker er avgjørende for barnets følelser, handlinger og utvikling. Barn kan øve på å bli en god venn for seg selv, en venn som støtter og trøster når livet er vanskelig, og gleder seg når mye går bra. De kan øve på å tenke om seg selv og andre med vennlighet og respekt. Det man lærer når man er liten, danner fundamentet for trivsel, læring og helse. Å utvikle omsorg for seg selv og andre, gi gode dager bedre og vanskelige dager litt lettere å takle.

Rolleleken er ofte en naturlig uttrykksform for barn. I rolleleken tar barnet hele seg selv i bruk. Barnet føler seg hjemme i rollelekens måte å uttrykke seg på. I rammeplanen står det at man skal ta vare på barns behov for lek, at leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek- alene og sammen med andre.

Det er et mål at tema og aktiviteter i denne årsplanen skal inspirere til lek og bidra til god mestringsfølelse, utvikling og progresjon for hvert barn ved at **fordypning og erobring** gis utfordringer på mange ulike måter både faglig og sosialt. Barna skal få oppdage, undersøke, forstå sammenhenger, få utvidet sitt perspektiv og få ny innsikt.

Sosialiseringssprossene som barna gjennomgår i lek berører også vesentlige sider ved barnekulturen. Barnehagens kultur og tradisjoner skal sammen med nye tema sikre at barna får rikelig tilgang på opplevelse som gir dem et allsidig lærings – og utviklingsmiljø på deres egne premisser og med aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen.

Vi har observert hva barna er opptatt av og kartlagt og vurdert deres behov, interesser, lek og aktivitetet, og i samtaler. Vi har fått innspill fra foreldre og barn som til sammen utgjør årets valg av tema og fokusområder. Tema som barn har vært opptatt av handler om blant annet plast i naturen og i havet og hvordan dette påvirker livene til fisk, småkryp og insekter. **Gjenbruk og resirkulering** vil derfor være i fokus og barna får lære mer om, og ta aktivt del i kildesortering og gjenbruk i hverdagen. Karusellen barnehage ble **Miljøfyrtårnsertifisert** første gang i 2010, og vi vil arbeide for ny **resertifisering** våren 2020. **Miljøprofilen og bærekraftig utvikling** vil få en sentral plass i valg av aktiviteter, fordypning og progresjon. I dette arbeidet vil vi følge «Loop miljøskole» sitt barnehageprogram og «Miljøagentene». Barna vil få lære om **nedbrytningsprosessen** og **naturens egne nedbrytere** gjennom forsøk, praktiske studier og gjennom litteratur. Gjennom året skal vi fortsette arbeidet fra 2019 og videreutvikle og etablere flere bed og planteområder i hagen vår til både prydbusker og nyttevekster, og få mer kunnskaper om «**vekselbruk**» og «**matauk**». Vi skal også gjennomføre et «**kyllingprosjekt**» hvor barna vil bli involvert i og får studere utviklingen fra egg til kylling. **Karusellen barnehage** ble i 2011 **"fiskesprell barnehage"**. Vi viderefører gode vaner, og har som mål å implementere større variasjon av sjømatprodukter til barnas måltider. Barna blir også tatt med i planlegging, forberedelse og tilberedning av mat og måltider i mindre grupper etter «turtakingsprinsippet» Arbeidet med de ulike temaene i årsplanen og fagområdene i rammeplanen vil ha en tilnærming gjennom **"Barn som forskere"** hvor det er et mål å videreutvikle barnas naturlige undring og nysgjerrighet. For å utvide og støtte opp om barnas læringsprosesser og deres lek og kreativitet vil vi bruke **digitale verktøy** i det pedagogiske arbeidet. Vi skal søke informasjon, dokumentere med bilder og med film. De ansatte vil være aktive sammen med barna og bidra til at en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

Fagområdene i rammeplanen, Nærmiljø og samfunn, natur, miljø og teknologi, kropp, bevegelse, mat og helse, kunst, kultur og kreativitet, antall, rom og form, og etikk, religion og filosofi, blir naturlig ivaretatt gjennom tema og de valgte aktivitetenes tverrfaglighet, samt barnehagens faste formelle lærings situasjoner. Årsplanen preges også av at vi tar godt vare på høytider og gode tradisjoner i barnehagen vår. Vi er dessuten flittige brukere av byens mangfoldige kulturelle tilbud. Barnets utbytte av aktivitetene vurderes hver måned opp mot innhold, våre arbeidsmåter og våre mål.

JANUAR



**Papp, papir
og drikke-
kartong**



**Plast-
emballasje**



**Glass-
og metall-
emballasje**



Matavfall

INNHold:

Årstid; Vinter

Nasjonal hagefugletelling

Skøyter

Gjenvinning og gjenbruk:

Planleggingsdag: Fredag 31.01.

Vinteraktiviteter: Værbestemte variasjoner (vann, snø, is)

Telle opp og registrere på www.fuglevenner.no

Lek på skøyter og skøyteopplæring i Bergenshallen

Loop Miljøskole og kildesortering

Sanger: «Januarsangen»

Mate fuglene: Lage fulgemat av kokkosfett og frø

Bøker: «Ekspedisjon Knerten og lillebror», arbeidshefte

Kunst: bruke gjenbruksmateriale til å skape egen kunst

ARBEIDSMÅTER:

Skøyter: Barna i gul og rød gruppe (3-6 år) vil få reise med to av de ansatte i barnehagen til Bergenshallen for å gå på skøyter i januar, februar og mars.

Vi begynner hver skøyteaktivitet med å la barna velge hva de vil gjøre på isen; de kan fritt rundt, de kan samles til felles lek eller de kan være med på leker som de ansatte setter igang. Noen velger å støtte seg på en av de mange «selene» som er ment for nybegynnere på isen, og andre inkluderer dem i sin samlek og felles aktivitet.

Progresjon i skøyteopplæringen: De ansatte observerer barnas aktivitet og utvikling og gir hver og en innspill ved å vise hva de kan gjøre eller øve på som fører til bedre teknikk og opplevelse av mestring på skøyter. For nybegynnerne starter vi med å lære dem "å gå som en pingvin", slik at de lærer å bevege seg fremover. Deretter fortsetter vi med T-posisjon med føttene i rett vinkel til hverandre. Vi lærer barna å bøye begge knærne og skyve fra med hele den bakerste skøyten og at de løper med bøyd knær. Barna får lære plogbremsing. Da skal helen presses utover, og knærne bøyes. De tekniske ferdighetene trenes inn i form av lek. Vi leker ulike fange leker, parvise løp framover og herme gåsa, for å nevne noe, NB! Særlig vil muskler i fot og legger aktiveres og noen barn vil ha behov for massasje på føttene sine etter en skøyte økt. (en oppfordring til foreldre ☺)

Gjenvinning og gjenbruk:

Loop Miljøskole: Lek og lær om gjenvinning med «Ekspedisjon Knerten og Lillebror». Arbeidshefte for barnehagebarn om kildesortering, gjenvinning, kretsløp og miljø.

Kildesortering: Som et ledd i videreføringen av arbeidet som *Miljøfyrtårn barnehage*, er det etablert kildesorteringssystem, som er en miniatyrguide av kildesorteringssystem som barna vil møte igjen, f.eks i skolen eller i nærmiljøet. Vi sorterer *husholdningsavfall* som melkekartonger og papir/papp, plast, glass og metall, matavfall og restavfall. Barna får lære om hvordan «boss» kan resirkuleres og gjenbrukes. Vi deltar også i *Returkartonglotteriet* og skyller, bretter og stapper 6 melkekartonger inn i den 7-ende kartongen – og merker alle med barnehagens navn og telefonnummer. Vi lærer barna om gjenvinning av drikkekartonger; Usorterte drikkekartonger presses til baller og selges til papirfabrikker. Kartonger kvernes opp og tilsettes vann og papirfibrene renses, tromles og presses til ny papp – og papirprodukter. Papiret brukes i produksjon av nye kartonger som pizzaesker, corn.flakes, skoer mm. Vi gjenbraker også papir, plast, glass og metall avfall i i formingsaktiviteter. (se: <https://www.grontpunkt.no/gjenvinning/drikkekartong/> , <https://bir.no/slik-sorterer-du/> , <https://sortere.no/avfallssymboler> , <https://undervisningsmetoder.com/naturfag/baerekraftig-utvikling/resirkulering-og-ombruk/>)

Vinteraktiviteter: I perioden hvor «turdagene» våre brukes til skøyteopplæring, vil vi mer spontant gjennomføre dagsturer til Montana på andre ukedager. Dersom vi får snø vil vi prioritere aking på Montana og andre vinteraktiviteter i barnehagen. Vi er ute med barna og observerer hva vinteren har å by på. Hvis vi er heldig og får mange minusgrader, lager vi is-lykter av ballonger og vann, ute i barnehagen. Vi deltar også på den nasjonale hagefugletellingen 2020, og registrerer på Norsk Ornitologisk Forening.

MÅL:

Skøyter: I rammeplanen (2017) står det at barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Når barna går på skøyter stimuleres muskler, balansen og koordinasjon. Det å gå på skøyter er en kilde til å la barnet oppleve mestring av egen kropp. De erfarne barna får mulighet til å dele sin kunnskap og bidra til en god opplevelse av mestring for alle på isen. Læringskurven er forholdsvis bratt og synlig for barna og de oppdager selv at de utvikler seg og mestrer skøytene bedre fra gang til gang. Gang på skøyter gir også en fin avveksling fra de andre faste aktivitetene i barnehagen hvor vi ofte har milde vintre og lite tilgang til typiske «vinteraktiviteter» Dessuten er det kjempegøy!!!

Gjenbruk og gjenvinning: Barnehagen skal fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn. Barna skal få gjøre seg erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. De ansatte skal være gode rollemodeller og vise i praksis måter å utvise god ressursutnyttelse og vern om naturen.

Vinteraktiviteter; Benytte årstidsbestemte muligheter for variasjon i aktiviteter.

Januar

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
1			1. 1. Nyttårsdag	2.	3.	4.	5.
2	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
3	13.  Gul og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen	14.	15.	16.	17. Barnas Kulturhus «Det blå kamskjellet» kl.10.00. Musikkfortelling for barna i grønn gr	18.	19.
4	20. Gul og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen	21.	22.	23.	24. Nasjonal hagefugletelling. Vi teller og noterer fuglene vi ser i hagen og registrerer på www.fuglevennen.no	25.	26.
5	27. Gu og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen 2 studenter fra HVL, 2 år, 4 uker praksis	28.	29.	30.	31. Planleggingsdag Førstehjelpskurs for ansatte Vurderingsarbeid iht progresjon		

FEBRUAR

INNHold:

Årstid; Vinter

Gjenvinning og gjenbruk:

Kyllingprosjekt

Loop Miljøskole og kildesortering

Klekke kyllinger i rugemaskin

Sanger: «februar sangen», «En liten kylling i egget lå»

«karnevalsangen «karusellsamba» «Boller opp og boller ned»

Sang/film: Kyllingen. Alf Prøysen

Film: «Veien til sorteringsfabrikken»

Forsøk: Lage papir av melkekartonger

Bøker: Ekspedisjon Knerten og lillebror



NB!Karneval og karnevals kafé 20.02 kl.15.00-16.00. Foreldre m/familie er hjertelig velkommen!

ARBEIDSMÅTER:

Loop Miljøskole og kildesortering: Hvor blir det av avfallet og hva brukes det til?. Vi ser filmen om «veien til sorteringsfabrikkene». I filmen får vi lære om kildesortering og gjenvinning, og barna får innblikk i forskjellige typer sorteringsarbeid ved samlebandet mellom tromler og summende hjul. Det meste kan resirkuleres og gjennom «Loop Miljøskole» får barna innblikk i at melkekartonger kan bli til cornflakes pakken eller en konvolutt, pizzaesken kan bli skoeken til de nye skoene dine. plastflasker kan bli til din nye fleezegenser, metallemballasje kan bli en ny sykkel eller en binders. Bildekk (slik som på dissene våre) kan bli skytematter ved sprengningsarbeid og støvvoller.

Forsøk: Vi lager nytt papir av melkekartonger.

Kyllingprosjekt og progresjon; Prosjektet vil gå over flere uker. Først skal eggene ligge i rugemaskinen i 3 uker, og etter klekking skal kyllingene bo i barnehagen i rundt halvannen uke før de flytter hjem til skolehagen til sine eiere. Barna skal få følge prosessen tett på hele veien fra egg til kylling. Før oppstart vil vi lyse eggene og se hvordan de ser ut inni. Vi vil også knekke noen egg, titte på innholdet og snakke om hva som skiller et rugeegg fra et mateegg. Barna vil få være med å desinfisere eggene og plassere dem i rugemaskinen. Selve rugingen tar 3 uker. I denne tiden vil vi se på bilder og snakke om livet i egget, lyse eggene flere ganger og se på utviklingen til kyllingene. Selve klekkingen tar et par døgn fra førstemann kommer ut av egget til sistemann er klar. Vi vil møte barnas undring og ta deres spørsmål til videre fordypning og refleksjon. Prosjektets fokus skal utvikles etter barnas interesser. Etter klekkingen skal barna få være med på alt fra stell, foring, rengjøring og temming av kyllingene. Vi vil koble prosjektet med vår og nytt liv i naturen, erfare hvor maten kommer fra og arbeide med fagområdet bærekraftig utvikling. Dette vil også være utgangspunkt for samtaler og refleksjon rundt sosiale relasjoner og hvordan vi skal behandle både dyr og mennesker. Vi planlegger besøk til skolehagen en tid etter kyllingene er tatt hjem for å følge utviklingen videre.

Markere samefolkets dag: Vi markerer dagen i felles samlingsstund, hvor vi forteller om samefolket og litt om deres historie og levested. Vi viser bilder av "samiske klestradisjoner", lavvo og reinsdyr. Vi fagelegger det samiske flagget, og lager samisk festmat; Bidos fra Karasjok, til lunsj. Dette er samisk festmat som tradisjonelt serveres på samenes dag. (Oppskrift; 4 porsjoner: 500 gr reinkjøtt av bog eller steik og 1- 2 kraftbein, 1,5 l vann, 2 ts salt, 1 ss. Hvetemel utrørt i kaldt vann, 2 stk gulrøtter i skiver, 3 store poteter i terninger, bruning: 2 ss meierismør, 8 ss hvetemel. Kjøttet skjæres i små biter og kokes med kraftbein i vannet. Melet røres ut i litt kaldt vann og helles over kjøttet. Kokes i 20 min. Gulrøtter og poteter tilsettes og kokes videre i 10 min. Smøret smeltes og melet brunes. Bruningen has i bidosgryten og kokes sammen i 15 min. Serveres med flatbrød. "Leage buorre"!!!)

Karneval/ fastelavn Vi lager svarte papirkatter som vi pynter barnehagen med til karnevalskafe, Vi lager en papirsekk som vi skal bruke til "å slå katten ut av sekken". Barna får lage forskjellige instrumenter av gjenbruksmateriale.

Karnevalskafe: Barna møter i barnehagen utkledd. På formiddagen har vi "vis og fortell samling" hvor barna presenterer seg selv med å fortelle om hva de er utkledd som og vise hva de kan gjøre i kraft av rollen. Litt "klovnerier" og fremvisning av sketsjen "Fruen og tjenestepiken, Emma", blir det også. (fremføres av personalet ;-))

På kafeen blir det blir sangunderholdning fra barna og samba og rytmer fra egenproduserte instrumenter. De eldste barna selger hjemmebakst og drikke fra kafeen vår. Vi avslutter med å "slå katten ut av sekken".

Mål:

Loop miljøskole og kildesortering: Fremme holdninger, verdier og praksis for et mer bærekraftig samfunn. » *Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden»(rammeplanen s.10).* Ved å gjenvinne kartonger og lage eget papir gir vi barna førstehåndserfaringer og konkret forståelse for gjenvinningsprosessen.

Kyllingprosjektet: Gi barna erfaringer med og kunnskaper og dyr og vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon. Barna får lære å iakttå, undre seg, eksperimentere, beskrive og samtale om fenomenet i den fysiske verden. Erfare hvordan teknikk kan brukes i hverdagslivet.

Markere samenes dag: I rammeplanen for barnehager heter det i fagområdet "Nærmiljø og samfunn" at barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med at samene er Norges urbefolkning og får kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv.

Karneval: betyr "slutten på kjøtt" og markerer inngangen til fasten. Tradisjonen er en kilde til lek og kunnskap om vår historie, vår kultur, myter, tro og overtro.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
5.						1.	2.
6.	3. Gul og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen	4.	5.	6. Samefolkets dag 	7.	8.	9. Morsdag
7.	10. Gul og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen	11. Besøk i barnehagen av kontaktlærer og SFO – leder ved Haukeland skole. Overganssamtaler. Oppstart Kyllingprosjekt	12. Foreldremøte fra kl. 19.00	13.	14. Barnas kulturhus «Riverso» Kl. 10.. for barna i grønn gr.  Valentinsdag	15.	16.
8.	17. Gul og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen	18. Samarbeidsmøte mellom Haukeland skole og barnehagene kl. 09.00 – 11.00)	19.	20. Karneval og karnevals kafé kl.15.00-16.00.Foreldre m/familie er hjertelig velkommen	21.	22.	23.  Fastelavn
9.	24. Gul gr. og rød gr. Tur til Montana Grønn gr. Tur til Svartediket. Skolens vinterferie	25.	26.	27.	28.	29. Skuddårsdag 	

MARS

Innhold:

Årstid vår:

Gjennvinning og gjenbruk: Kompostering: <https://bokashinorge.no/hva-er-bokashi/>

Økologisk kjøkkenhage

Påsken

Så frø inne og ute

Etablere «vekselbruk» i plante kasser

Om påsken, symbolikk og pynt



Sanger: «Mars sangen», En liten kylling i eggel lå,

Dine hender er full av blomster, lille persille mfl

Bok: **God Påske!** En bok om påske før og nå. Av Hilde Eggen Thorseth.

Dikt: Tomaten og løken, Inger Hagerup

Eventyr: Koke suppe på en spiker



ARBEIDSMÅTER:

Årstid vår: februar/ mars / april er tiden for å så frø. Vi sår først inne; tomater, squash, gulrot, paprika, basilikum, persille med mer. Plantene settes ut i kassene i april / mai etter temperaturen.

Gjennvinning og gjenbruk: Kompostering: Vi har i mange år kompostert matavfall i kompostbingen vår, men vi har ikke alltid lyktes i å få god matjord av det. Vi vil derfor prøve ut **bokashi** – kompostering. Bokashi, er i følge leverandøren, en enkel og smart kjøkkenkompostering som omdanner matavfall til næringsrik jord og gjødsel på noen uker. Bokashi er lettvin, krever liten plass, lukter ikke vondt og passer like fint i byen som i hus med hage. **Progresjon i prosessen:** Trinn 1: Vi fyller bokashiabøtten med matavfall en gang om dagen og strør bokashistrø over. Trinn 2: Når bokashiabøtten er fylt opp skal den stå med det lufttette lokket på og «hvile» innendørs i 2 uker. Dette er en gjærings – eller fermenteringsperiode. Trinn 3: Nå skal fermentert bokashi i kontakt med jord for å bli gjord. Vi gjør dette i egen pallekarm i hagen, og henter ferdig gjord derfra og tilfører vekselbruket. Barna blir tatt med i hele prosessen.

Økologisk kjøkkenhage: Vi har over flere år bygget opp nye plantesteder for prydbusker og nyttevekster i barnehagen. Vi skal gjøre ferdig vårt økologiske «vekselbruk» ved å supplere med 2 nye plantesteder i pallekasser, som plasseres i skogsdelen av hagen/ uteplassen. Vi kjøper inn og setter «minidrivhus» på en av pallekarmene. Drivhuset gjør at plantene får mer varme og høyere luftfuktighet, slik at vi kan skape det beste mulige klimaet for det vi ønsker å dyrke. Det vil også forlenge sesongen for planter som krever ekstra varme på våre breddegrader. Det gir også barna mulighet til å følge plantenes utvikling, og høste av dem over lenger tid.

Påskeforberedelser og symbolikk - Progresjon i aktivitetene; Vi lærer om hvorfor vi feirer påske og lager påskepynt hvor vi finner tema i symbolikken "det nye liv", som egget, haren, lammet, spirende planter.: Vi leser Påkeboken som handler om Jens som er på fjelltur. Han får lære om de ulike høytidsdagene i påsken av sin farmor
Fotbad: Historien forteller om Jesus som vasket føttene til sine venner (disipler). Barna tar fotbad – vasker vennen sine føtter – vi legger vekt på omsorg og omtanke for hverandre.

Mål:

Årstid: Så frø og drive frem til planter med frukt, gir barna ytterligere erfaringer og kunnskap om vekst. Å så nytteplanter er også en av barnehagens tradisjoner, og inngår i barnehagens fokus på et sunt og variert kosthold.

Gjennvinning og gjenbruk: kompostering: Gjennom kildesortering og produksjon av egen matjord og kjøkkenhage, får barna ytterligere innsikt i økologi og naturens fine samspill – som vi selv er en del av. Barnehagen arbeider målrettet for å ivareta vårt gode miljøfokus, og som kvalifiserer oss til Miljøfyrtårn sertifikat. Det er et mål å lære barna gode vaner ved å gjøre kildesortering like naturlig som ethvert annet daglig gjøremål.

Økologisk kjøkkenhage: I rammeplanen er bærekraftig utvikling og utforskende læring en stor del av tenkningen. Barna blir tatt aktivt med og får lære om kompostering og prinsippene ved økologisk dyrking av et utvalgt grønnsaker, urter og bær.

Påsken: I likhet med julen er påsken en viktig høytid for oss, og den er knyttet opp mot en rekke tradisjoner og forventninger. Påsken symboliserer det nye livet, og vi legger vekt på aktiviteter hvor omsorg og omtanke for hverandre fremheves. Barnehagen skal bidra til at barn «får kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon». Samtidig er Norge preget av et livssynsmangfold som barnehagen skal reflektere og respektere (rammeplanen 2017)

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
9.							1.
10.	2. Gul og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen (Vi avtaler fra uke til uke om barna fortsatt vil gå på skøyter) Grønn gr. Tur til Svartediket.	3.	4.	5.	6. Barnas Kulturhus «Neseviserne kommer» Kl. 10.00 for barna i gul og rød gruppe	7.	8. Kvinnedagen
11.	9. Gul gr. og rød gr. Tur til Montana	10.	11.	12.	13.	14.	15.
12.	16. Barnas Kulturhus «Fru Natt». Kl. 11.30 for barna i gul og rød gr Grønn gr. Tur til Svartediket.	17.	18.	19.	20. Naturhistorisk museum. Bhg.program for gul og rød gr.»Hvalen, platen og mennesket». Kl. 11.00. Vi drar kl 09.45. Vi tar med lunsj som vi spiser før omvisningen. Vårjevndøgn	21.	22.
13.	23. Gul og rød gr. Gang på skøyter i Begenshallen (Vi avtaler fra uke til uke om barna fortsatt vil gå på skøyter)	24. Bake «kyllingboller» Til kafe	25.	26.	27.	28.	29. Sommertid start
14.	30. Barnas Kulturhus Jubelblues med Good time Charlie kl. 11.30. For barna i gul og rød gr. Dra kl. 10.00	31.					

APRIL

Innhold:

Årstid: vår

Gjenbruk og gjenvinning

Loop Miljøskole - fuglen som forsvant

Besøke Stend ARK UB sin smådyrsavdeling

Naturens eget renovasjonsvesen og naturens egne nedbrytere



NB! Påskekafe torsdag 02.04 kl. 15.00 – 16.00. Foreldre m/fam. er hjertelig velkommen!

ARBETDSMÅTER:

Gjenbruk og gjenvinning og progresjon i tema: Vi følger historien om «Fuglen som forsvant» fra Loop Miljøskole. Temaene handler om årstider, glede seg over naturen, gjøre forsøk, nedbryting i naturen, nedbrytere, liv og død, kildesortering, produksjonsprosesser, gjenvinning, kompost og drømmer. Vi skal med utgangspunkt i fortellingen beskrive, illustrere og samtale om egne observasjoner fra forsøk i naturen. Vi stiller spørsmål, samtaler og filosoferer rundt naturopplevelser og menneskets plass i naturen. Vi bruker sanser til å utforske verden i det nære miljøet.

Forsøk 1: Undersøke hvordan nedbrytere arbeider: Vi tar en skive brød (uten konserveringsmiddel – altså Karusellbrødet), et tomt syltetøyglass med lokk og en asjett. Vi fukter brødsken med vann og lar den ligge på asjetten til neste dag. Vi legger brødsken i glasset og legger lokket på litt på skrå slik at det kommer luft inn. Vi følger med på brødet hver dag i en uke. Vi får sannsynligvis se mugg, kanskje lange tråder. Mugg er en slags sopp. Vi ser på sopptrådene i et forstørrelsesglass. Da får vi kanskje se noen grønne, brune og svarte prikker. Det er sporer. Sporene er barna til soppe. De er alle steder. Når sporene kommer et sted de får mat, trives de, og vokser og blir til nye, lange tråder. **Spørsmål til undring, refleksjon og videre fordypning:** Men, hvor blir det av brødsken?

Forsøk 2; Undersøke en stubbe: Vi legger turen til skomsområdet ved Montana. Vi finner en råttne stubbe eller fler. Vi lar barna grave forsiktig i den og plukker i barken. Hva ser barna? Vi noterer ned det barna finner og forteller om funnene sine. Vi studerer også greiner som har ligget på bakken en stund. kan vi finne *gnagermerker* eller *hull*?

Spørsmål til undring, refleksjon og videre fordypning: Men, hva skjer med trestubben og greinene?

Forsøk 3: Se meitemarken arbeide: Vi tar herbariet vårt og fyller med sand, jord, løv og gress lagvis og legger i noen meitemark. Vi vannet forsiktig. (jorden skal være fuktig, men ikke våt og ikke tørr) Vi setter herbariet på en mørk plass. Vi tar frem herbariet 1 gang i uken, og ser hva som har skjedd (pass på at meitemarken har nok mat. Vi følger meitemarken i april og mai før vi setter den ut i vekselbruket vårt. **Spørsmål til undring, refleksjon og videre fordypning:** kan barna fortelle om det de har sett?, hva gjør meitemarken for å få dette til?, hvorfor blir meitemarken kalt «jordens eget renovasjonsvesen»?

Påskekafe: Foreldre m/fam. er hjertelig velkommen til påskekafe hvor det serveres koldtbord med "gul mat", og underholdning fra barna Vi avslutter med påske skattejakt.

Besøke Stends ARK UB sin smådyrsvdeling: Gårdsbesøk med aktiviteter for barna og hvor barna får holde og klappe dyrene. Stends ARK UB er en ungdomsbedrift som tilbyr kunnskap og nærkontakt med dyr for å øke dyrevelferd og miljøbevissthet for både store og små. Besøket varer i 2 timer.

Mål

Gjenbruk og gjenvinning:Utforske og synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen. Legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring. Personalet skal stimulere barnas undring og evne til å stille spørsmål, søke opplevelser, ta initiativ og mestre nye ting.(rammeplanen 2017)

Forsøk: Konkrete forsøk gir barna unik førstehåndserfaring og bidrar til å øke barnas forståelse for hvordan biologisk resirkulering og gjenbruk skjer. Barna gjør seg erfaringer med nedbrytningsprosessen – hva som er nedbrytbart og hva som ikke er det. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser.

Gårdsbesøk: Gi barna kunnskap om dyr og dyreliv. Få nærkontakt med dyr og økt bevissthet om dyrevelferd. Positiv kontakt med dyr kan stimulere og gi barna erfaringer med omsorg.

Påskekafe:. Gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen. Ta vare på viktige tradisjoner i barnehagen.

Sanger: «april sangen», Meitemarken Hubert (matematisk fortelling)

Hefte: Kaia og Karim, Fuglen som forsvant

Dikt: Meitemarken

Forsøk: 1. Undersøke hvordan nedbryterne arbeider

Forsøk 2: Undersøke en stubbe

Forsøk 3: Se meitemarken arbeide



April

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
14.			1. Forberedelser til påskekafeen	2. PÅSKEKAFE. Foreldre m/ fam er hjertelig velkommen til sangunderholdning og langbord m/ "gul mat". Kl. 15.00 – 16.00	3.	4. 	5. Palmesøndag
15.	6.	7.	8. ONSDAG 08.04 tom13.04 PÅSKEFERIE. Onsdag før skjærtorsdag holdes stengt)	9. Skjærtorsdag	10. Langfredag	11. Påskeaften	12. 1.Påskedag
16.	13. 2. Påskedag	14.	15.	16.	17. Barnas kulturhus «Kulturminnefestival» kl. 10.00 For barna i gul og rød gr	18.	19.
17.	20. Gul gr. og rød gr. Tur til Montana Grønn gr. Tur til Svartediket.	21.	22.	23.	24. Barnas Kulturhus «Thomas og Ulven» kl. 10.00 for barna i gul og rød gr	25.	26.
18.	27. Gul gr. og rød gr. Tur til Svartediket eller Montana – barnas valg Grønn gr. Tur til Svartediket. (idrettsområde eller lekeplass – barnas valg)	28.	29.	30. Besøke Stend Ark UB-smådyrsavdeling kl. 10.30 – 12.30 for hele gruppen. . . .			

MAI

INNHold:

Årstid: vår

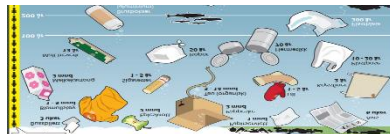
Gjenbruk og gjenvinning:

Nasjonaldagen vår 17.mai

NB! 17 MAI KAFE TORSDAG 14. MAI KL. 15.00 – 16.00

Planleggingsdag: Fredag 22.05

Loop miljøscole: Kildesortering med Albert Åberg



Sanger; «. Mai-sangen» «17-mai sang for de små»,

Hefte: Bli med Albert Åberg på kildesorteringseventyr (arbeidshefte)

Film: Hokus Pokus, Albert Åberg

Spill: Albert Åberg. Gratis app via app Store / www.albertspill.no

Forsøk: Hva blir vekk?

Kunst, kultur, kreativitet: Oppfinneren

ARBEIDSMÅTE:

Gjenbruk og gjenvinning og progresjon i tema: Vi samtaler i grupper og i felles samling om det vi har lært og erfart så langt om gjenvinning og gjenbruk. Vi arbeider videre med kildesortering gjennom arbeidsheftet *Hokus Pokus, Albert Åberg*, fra Loop miljøscole. Vi ser filmen med samme navn. Historien i filmen handler om Albert Åberg som mest av alt ønsker seg en hund. Problemet er at pappa synes han er altfor liten til å ha sin egen hund. En dag møter Albert en trollmann som kan trylle, og da tror Albert at problemet er løst. Men kan en virkelig løse problemer med trylling? Vi filosoferer rundt dette med barna. I filmen lærer Albert at en ikke kan trylle bort problemer, men at en heller må gjøre noe selv for å løse dem. Gjennom filmen og arbeidshefte får barna lære litt om hvordan vi kan ta vare på miljøet og jorden vår når vi skal kaste ting.

Kunst, kultur, kreativitet: Avfallet vårt kan ikke trylles bort, men det kan bli til nye ting om vi kildesorterer det riktig. Kan vi også selv skape noe nytt av *boss*? Vi utfordrer barna til å være *oppfinnere* og lage nye gjenstander, kunst og bruktkunst av tilgjengelig gjenbruksmateriale som; dorull-hylser, melkekartonger, ketchupflasker, gamle klær, knapper, papir – og stoffrester, naturmateriale og annet. De eldste barna i gruppen har *idemyldring* og planlegger i forkant med pedagog, og utformer hver sin «arbeidstegning» hvor tema er *geometriske former og tredimensjonalt materiale*.

Forsøk: «Hva blir vekk?»: Vi graver ned forskjellig avfall, så som plast, matavfall, papiravfall, glass og metall. Vi skal *forske* på hva som skjer med avfallet når det er gravd ned i jorden. Vi begynner med å la barna velge ut hva vi skal grave ned innenfor de ulike avfallstypene (plaspose / flaske, brødrester, middagsrester, melkekartong, tørkepapir, fiskebolle, leverpostei, syltetøyglass osv) . Vi tar bilder av utvalget barna har gjort og henger opp på plakater i stuen. Vi velger et egnet sted for nedgraving i barnehagen og merker området. Vi lar avfallet ligge til begynnelsen av juli før vi graver opp og studerer og dokumenterer utviklingen. Vi samtaler om hva som har skjedd – og finner vi igjen alt vi gravde ned?. Alt som lever på jorden lever av å spise hverandre. (mennesker, dyr, insekter, fisk og planter). I jorden finnes det usynlige sopp og bakterier som har «kost seg» med matavfallet vi gravde ned, og kanskje er det også insekter som har spist av det også?. Ting som vi mennesker lager av plast, glass og metall blir ikke så lett brutt ned og det tar omtrent 400 år før naturen klarer å bryte ned for eksempel en plastflaske / brusflaske. Vi samtaler med de eldste barna om inntrykkene de husker fra besøket vårt i naturhistorisk museum : *Hvalen, plasten og mennesket*, og trekker forbindelseslinjer til forsøket vårt. Vi graver ned igjen avfallet, og lar det stå til juli.

Nasjonaldag og 17. mai kafe: Vi leser boken "Hurra" som forteller om hvorfor vi feirer 17.mai. Vi lærer nasjonalsanger og lager pynt. På kafeen inviteres dere til kjøp av kaffe og kaker, det blir underholdning og 17-mai leker som tombola, sekkeløp, ringspill og ballkast.

MÅL:

Gjenbruk og gjenvinning: «Barnehagen skal legge til rette for at barna forblir nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med teknologi og redskaper»(rammeplanen, 2017) Vi vil la barna få bruke sansene til å utforske verden i det nære miljøet.Få erfaringer med å beskrive, illustrere og samtale om egne observasjoner fra forsøk i naturen. Stille spørsmål, samtale og filosofere rundt naturopplevelser og menneskets plass i naturen.

Kunst, kultur og kreativitet: Oppfinneren: Rammeplanen 2017 sier at barnehagen skal bidra til at barna: «lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi». Gjennom lek og utforskning med ulike former og materiale, vil barna få erfaringer med å forandre en form til en annen. Bruke gjenbruksmateriale til inspirasjon for deres kreative tenkning og utvikling. Utvikle barnas matematiske forståelse og språk på en måte som oppfattes meningsfylt og relevant. Vi støtter barnets eget matematiske språk, og vi tilfører det ved å navngi ulike begreper (sirkel, kvadrat, rektangel, trekant, likeformet (to figurer med samme form). Kongruente(samme form og størrelse).

Forsøk: Rammeplanen 2017 sier at barnehagen skal bidra til at barna: «får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen». Gjøre barna kjent med naturfaglige begreper til å beskrive og presentere egne observasjoner. Gi barna støtte i, og erfaringer med, å foreslå og samtale om mulige forklaringer på det vi har observert.

Markering av nasjonaldagen står sterkt i vår tradisjon, og vi tar vare på kunnskap og tradisjoner forbundet med feiringen.

Mai

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
18.					1. Offentlig høytidsdag. 	2.	3.
19.	4.	5.	6. SANGSAMLING PÅ HAUKELAND SKOLE for førskolebarna kl. 12.00.	7.	8. Frigjøringsdagen	9.	10.
20.	11.	12.	13.	14. "17 – MAI KAFE" kl. 15.00 – 16.00. Foreldre m/ fam. Ønskes hjertelig velkommen til sangunderholdning og "17 – mai leker".	15.	16.	17.  Grunnlovsdag.
21.	18.	19. 	20.	21. Kristi Himmelfartsdag.	22. Planleggingsdag. bhg stengt. Evaluering -og ny strategi og forberede tilvenningsprogram for høstens barnehagestartere	23.	24.
22.	25.	26.	27.	28.	29.	30. Pinseaften	31. 1. Pinsedag

JUNI



INNHold:

Årstid sommer.

Gjenbruk og gjenvinning:

Nedbrytere

Fordøyelsen – en nedbrytningsprosess

Sanger: «juni sangen»,

Bok: DO, Pia Strømstad

Skattejakt: Småkryp i jord

Hvor blir bæsjen av og hva skjer med den?

Film: Den magiske kroppen, episode 7

<https://nrksuper.no/serie/den-magiske-kroppen/MSUE11000713/sesong-1/episode-7>

Markere Italia sin nasjonaldag; Flagg og pizza

08.06 Felles utfukt til Fløyfjellet

15.06 Dagstur til Ulriken for førskolebarna

NB! Sommeravslutning arrangeres av foreldre. (se månedsplan)

ARBEIDSMÅTE:

Gjenbruk og gjenvinning; nedbrytere og progresjon i tema: I jorden lever det mange småkryp. De lever av det de kan finne i jorden, og mange av dem er også med på å lage ny jord. De fleste småkrypene kan vi lett se med egne øyne. Andre trenger vi lupe for å se og identifisere, slik som midd og spretthaler. Det blir sagt at det er umulig å ta et skritt ute i naturen uten å trekke på en spretthale. Det samme gjelder midd. De er begge viktige nedbrytere, det vil si at de bryter ned organisk materiale til jord. Vi henter et **småkrypsatlas** fra <https://www.naturfag.no/utstyrsbeskrivelse/vis.html?tid=2112437> (naturfag.no). I småkrypsatlasen er småkrypene delt inn etter hvor mange bein de har. Noen småkryp har veldig mange bein, og andre har ingen. Insekt har alltid tre par bein (6), mens edderkoppdyrene har 4 par bein (8). Vi tar med småkrypsatlasen, forstørrelsesglass og spade og går på **skattejakt etter småkryp i jorden** på uteområdet til barnehagen og på turer til skogsområde i nærmiljøet. Vi registrerer og tar bilder av det vi finner. Vi kategoriserer småkrypene / insektene etter antall bein.

Fordøyelsen – en nedbrytningsprosess: Hver dag spiser vi minst 3 måltider. Om vi gjør gode valg så består maten av en variert sammensetning av langsomme karbohydrater, proteiner, frukt, grønnsaker og sunt fett. Vi spør barna om de har tenkt på / lurt på hva som egentlig foregår i fordøyelsen og hvor lang tid denne prosessen tar?

Fordøyelsesprosessen starter når vi tygger maten. Jo bedre vi tygger, jo lettere blir det for magen og tarmene å få til sine oppgaver. Når vi tygger maten godt, brytes bitene ned og lar spyttets enzymer få startet **nedbrytningsprosessen**. Da blir det lettere for magen å magesyre å kverne maten så den kan slippes videre til tynntarmen. Det er i tynntarmen kroppen trekker ut de næringsstoffene som finnes i maten vi har spist. Når næringsstoffene er trukket ut skyves **restavfallet** ut i tykktarmen, der fuktighet og viktige salter blir trukket ut. Denne nedbrytningsprosessen er ganske omfattende, men hvor lang tid det tar fra vi spiser til det ender i doskålen kommer an på hva slags mat vi har spist og varierer fra person til person. **Stort sett tar det rundt 24 timer.** Av de 24 timene tar det magen rundt 2-3 timer på å kverne opp maten – noe som forklarer hvorfor vi er sultne igjen rundt 3 timer etter forrige måltid. Noe mat blir ikke skikkelig fordøyd – f.eks mais. Det er fordi de inneholder mye cellulose, et stoff vår fordøyelse ikke er så god til å bryte ned. Dyr klarer dette mye bedre.

Når vi får bløt bæsje eller diare: Hvis du spiser mat som inneholder bakterier fordøyelsen din ikke tåler, vil du få diaré, og i noen tilfeller også oppkast. Hvor raskt det går fra du spiser disse bakteriene til du får symptomer avhenger av hva slags bakterier det er. Noen blir oppdaget av magen umiddelbart, og da kan diareen sette i gang veldig kort tid etter måltidet.

Vi samtaler med barna under måltider og i samlingsstunder om maten vi spiser og hva den gjør for helsen vår. Vi sammenlikner nedbrytningsprosessen i fordøyelsen vår med nedbrytningsprosesser i komposten og i naturen. Vi inkluderer barnas egne fortellinger og erfaringer med avfallet: *hard eller bløt bæsje*. Vi samtaler om hvor det blir av avfallet / bæsjen vår etter vi har skylt den ned i do og hva som skjer med den. Vi tar også opp igjen tema om god håndhygiene, og hvor det er så viktig.

Felles utfukt til Fløyfjellet: Vi tar med oss store og små en godværsdag til klatreparken og Skomakerdiket på Fløyen. Vi tar bussen til byen, og banen opp til Fløyen. Vi tar med grillmat og drikke i sekken, og griller lunsjen på en av de store tønnegrillene som er plassert ved Skomakerdiket. Vi tar med oppgaveark fra stasjonen, og blir med på å løse oppgavene gjennom turløypen.

Dagstur til Ulriken: Dette er den årlige "avslutningsturen" for barna i førskolegruppen. Vi pakker sekken med mat og drikke, og litt ekstra tøy. Vi går opp til Ulriken i samme løype som 7 – fjellsturen (den steinete ruten som ikke er så bratt). På toppen av Ulriken spanderer vi en is ☺, før vi tar banen ned igjen. Vi legger opp til flere lekestopp på veien.

Markering av nasjonaldag: 2 juni er Italia sin nasjonaldag. Vi markerer dette med flagg, nasjonalsang og fortellinger. Til fredagslunsj lager vi «ekte» Italiensk pizza.

Mål:

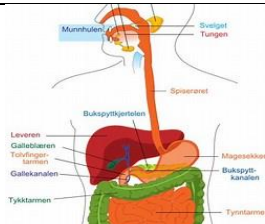
Gjenvinning og gjenbruk- nedbrytere og nedbrytningsprosessen; Rammeplanen, 2017 sier at barnehagen skal arbeide for at barna « blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold» Ved å trekke forbindelseslinjer mellom nedbrytning i naturen og egen fordøyelse gir vi barna begynnende forståelse for det fine samspillet i naturen, som vi selv er en del av. Nedbryterne er sopp, bakterier og insekter som tar bolig i det døde og tilbringer sine liv der. Nedbryterne er de som er minst kresne når det gjelder mat. De spiser alt det som ikke er brukbart for [konsumentene](#). Det vil si døde planterester og døde dyr. Barna får lære om sin egen fordøyelse og at kroppen vår er en slags fabrikk hvor mat og drikke blir til energi og bæsje. Energien gjør at vi lever, bæsjen havner i do. Den kjempesterke syren vi har i magesekken gjør det mulig. Gjennom boken: «DO» og filmen: «Den magiske kroppen» får barna lære om hvordan bæsjen blir brutt ned. Vi knytter tema tett opp mot hygiene, mat og helse.

Felles utfukt til Fløyfjellet: Denne utfukten er også en av våre gode tradisjoner i barnehagen. Barna får gjennom året mange muligheter til å lære og leke i vårt nabolag og nære turområder. Fløyfjellet er en fin avveksling, og kilde til å oppleve noe nytt sammen med barnehagen.

Dagstur på Ulriken: Dette er utelukkende en sosial tur og en "milepæl" for våre avgangsbarn.

Markering av Italias nasjonaldag: Barna får erfaring og kjennskap til andre nasjonaliteter og matretter enn det norske. Det kulturelle mangfoldet som finnes i barnehagen blir gjenspeilt. Å belyse likheter og ulikheter og det som er felles kan gi grunnlag for forståelse og innsikt på det som er nytt for barna. Bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen.(jf. Rammeplanen, 2017)

Juni

uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
23.	1. 2. Pinsedag	2.  Italia sin nasjonaldag Vi markere dagen med flagg og sang	3.	4. FØRSKOLEDAG OG FORELDREMØTE PÅ HAUKELAND SKOLE for førskolebarna og deres foreldre kl. 09.00 – 11.00	5. Barnas Kulturhus «Ornett for ungene» kl. 10.00 for barna i gul og rød gr Middag: Ekte Italiensk pizza ☺	6.	7.
24.	8. Turdag til Fløyfjellet; Klatreparken og skomakerdiket for hele gruppen 🇩🇪 (væravhengig)	9.	10.	11. SOMMERFEST I BARNEHAGEN KL. 15.00 – 17.00 (I regi av foreldre)?	12.	13.	14.
25.	15. TURDAG TIL ULRIKEN FOR FØRSKOLEGRUPPEN (Væravhengig) Dra kl. 10.00. Tilbake kl. 14.30	16.	17. 	18.	19. Siste skoledag	20.	21.
26.	22.	23. St.Hans aften	24.	25.	26.	27.	28.
27.	29. Skolen sommerferie.	30.	 Fordøyelsen- kjemisk nedbryting		 Skrukketroll		

JULI

INNHold:

Årstid sommer

Gjenbruk og gjenvinning:

Grave opp, registrere og dokumentere det vi gravde ned i mai
Gjøre ferdig påbegynt arbeid i tilknytning til temaarbeid vårsemesteret.

Kopiere bilder: Overføre bilder på minnepenn fra "Livet i barnehagen" til skolestarterne

Hovedrengjøring: Utføre diverse nødvendige forberedelser til sommerlukket og hovedrengjøring av barnehagen.

Markere Canada sin nasjonaldag 01.07: flagg og nasjonalsang.

NB! Sommerlukket fra 13.07 til 03.08.



Sanger: «juli sangen»

Dikt: Frøet, Inger Hagerup



ARBEIDSMÅTER:

Gjenbruk og gjenvinning og progresjon i tema: Vi graver opp, studerer, registrerer og dokumenterer det vi gravde ned i vår. Vi samtaler om hva som har skjedd, hva som har blitt borte og hva som fortsatt er der. Vi tar bilder og henger opp på plakaten vår. Vi skriver ned barnas utsagn, inntrykk, fortellinger, refleksjoner og erfaringer. Vi summerer opp arbeidet vi har gjort så langt, og gjør ferdig dokumentasjonen. Barna gjør ferdig prosjekter og annet «uferdig» som de har arbeidet med gjennom våren.

Markere Canaday: Vi markerer dagen med flagg og fortellinger. Vi lager typisk Canadisk mat til fredagslunsj; Canadiske blåbærpannekaker og Poutine – (An indulgence of fries, gravy and cheese. A Canadian specialty!) <https://www.allrecipes.com/recipe/79300/real-poutine/>

Vi bruker ellers gode og varme dager til sommeraktiviteter som ulike vannleker, hoppe tau og paradisi, tripp trapp tresko, regelleker mm.

Vi samler sammen barnas tegninger og setter dem sammen til et hefte.

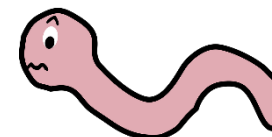
Barn som begynner på skolen får hver sin minnepenn med bilder fra "Livet i barnehagen" og diplom.

Ellers blir dagene frem mot sommerferien brukt til å gjøre nødvendig rydding i barnehagen.

Mål:

Gjenbruk og gjenvinning: Om bærekraftig samfunn sier rammeplanen, 2017; « Bærekraftig utvikling handler om at mennesker som lever i dag, får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å dekke sine. Det handler om å tenke og handle lokalt, nasjonalt og globalt. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.

Markere Canada sin nasjonaldag: Barna får erfaring og kjennskap til andre nasjonaliteter enn det norske. Det kulturelle mangfoldet som finnes i barnehagen blir gjenspeilt. Å belyse likheter og ulikheter og det som er felles kan gi grunnlag for forståelse og innsikt på det som er nytt for barna.



VI ØNSKER ALLE EN FIN SOMMER OG EN GOD OG OPPLEVELSESRIK SOMMERFERIE!!!

Juli

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
27.			1.  Canada sin nasjonaldag. Vi markerer dagen med å lage flagg.	2.	3. Middag; Canadiske blåbærpannekaker og Poutine	4.	5.
28.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
29.	13. Sommerferie bhg. Stengt. 13 juli til 03. august 3 uker sommerferie	14.	15. 	16.	17.	18.	19.
30.	20. Sommerferie bhg. Stengt	21.	22.	23.	24. 	25.	26.
31.	27. Sommerferie bhg. Stengt	28. 	29.	30.	31.		

AUGUST

INNHold:

Årstid sommer

Tilvenningsprogram for nye barn i barnehagen

Lage skryteplakat til nye barn

Samlingsstunder:

Lotto og brettspill

Gjenbruk og gjenvinning

Planleggingsdag: 14.08. Barnehagen stengt.



Eksempel på brettspill vi kan lage av gjenbruksmateriale. Ta utgangspunkt i et kjent eventyr og omskrive fortellingen.

Bli kjent med barnehagen og dens nærmiljø. Trygg tilknytning i samarbeid med foreldre

Foreldre tar med bilder av barnet og familie

Dagtavle, værtavle og kalender, Synge navnesanger, lese bøker, Kims lek

Spille et utvalg lotto og brettspill (tripp, trapp, tresko)

Lage eget brettspill om avfall og gjenbruksmateriale

Sanger: «August sangen»

«Hei, hei, hei jeg heter...»

«Når vi seiler opp og ned»

Kims lek: «Teppeleken»



ARBEIDSMÅTER:

Tilvenning og progresjon i tilvenningen: I Karusellen barnehage har vi utarbeidet et eget tilvenningsprogram for nye barns oppstart i barnehagen. Det tar alltid tid å bli kjent og trygg på en ny plass og med nye mennesker; både barn og voksne. Målet med tilvenningen er både å ivareta det enkelte barn, men også å inkludere barnet i barnegruppen. Vi arbeider for å skape en god barnegruppe, der alle skal føle seg sett, hørt og verdsatt. Barna i barnehagen engasjeres som en del av tilvenningsprogrammet. Ved tilvenning av nye barn, får "frivillige" andre barn i oppgave å være med på omvisning i barnehagen, vise frem leker og materiell, ta med i lek osv. Barna er forskjellige og tilvenningen blir ulik utfra det enkelte barns behov. Primærkontakten gjør avtaler med dere underveis om gjennomføringen av tilvenningen. Tilvenningsprogrammet utformes / utvikles og vurderes i samarbeid med barnets foreldre. Mer informasjon om tilvenning får dere før oppstart i barnehagen. Informasjon om overganger innad i barnehagen, samt overgang barnehage/ skole finner dere i vår virksomhetsplan og på vår hjemmeside <http://karusellen.barnehage.no/>

"Myk" start etter ferien hvor fritt valg av lek og aktiviteter preger de første ukene. Gå turer i barnehagens nærmiljø og til "våre" faste turområder.

Skryteplakat; Nye barn får med seg bilder til barnehagen. Vi lager "**skryteplakat**" med bilder av barnet event. m/familie.

Vi bruker samlingsstunder til å presentere nye og "gamle" barn. Barna tar med bilder for å "vise og fortelle" om familien sin og venner.

Samlingsstunder; Vi synger navnesanger for å lære nye navn og leser fortellinger om det å være ny i barnehage. Lese bøker, bildebøker, pekebøker, rim, regler med mer

Spille spill; Vi velger blant brettspill for de ulike aldersgruppene i samsvar med barnas interesse, modning eller behov for å bygge vennerelasjoner.

Gjenbruk og gjenvinning: Lage eget brettspill om /av - avfall og gjenbruksmateriale. Vi tar utgangspunkt i brettspill vi har i barnehagen og tar med ideer til vårt eget spill. Barna tas med i hele planleggingsprosessen, og utfordres på det de har lært om tema fra i vår. Vi gjennkaller ved hjelp av bilder, plakater og fortellinger. Vi velger ut et kjent eventyr eller fortelling fra Loop Miljøskole og omskriver fortellingen. Vi tar med momenter fra fortellingen /eventyret inn i spillet.

MÅL:

Tilvenning. Få en god start på barnehageåret. Nye familier / barn skal bli kjent med barnehagen. Skape felles opplevelse og gruppetilhørighet. Bevege oss fra den kjente og nære til det ukjente og utfordrende? Barna i barnehagen er en ressurs for hverandre. Barna liker å hjelpe til og få oppgaver som er betydningsfulle. For de nye barna er de andre barna viktige og betydningsfulle helt fra første dag. Vårt mål er å etablere varme og nære relasjoner til hvert barn og sikre en trygg tilknytning.» *Barn som har en trygg tilknytning til de voksne i barnehagen viser senere en bedre kognitiv og sosial utvikling enn andre barn i skolen»* (Clarke-Steward & Allhusen 2005)»

Skryteplakat; Barnets oppstart i barnehagen er påvirket av et samspill mellom kjennetegn ved barnet, foreldrene og personalet, samt de rammene for oppstart som barnehagens rutiner representerer. Sammen med vår «primærkontakt – modell», som er forankret i tilknytningsteori, vil bilder av barnet og familien hjelpe barnet gjennom perioder med separasjonsangst.

Felles samlingsstund: Inkludere nye barn i barnegruppen, lære sanger, og rutiner, bli kjent med barna og de voksne, og bli innlemmet i temaarbeidet vårt.

Spille spill: Spill står i en særstilling i barnehagematematikken. Med billedlotto får barna erfaringer med parkobling med utgangspunkt i formgjenkjenning, og telling og antallskonservering ved spillbrett / terningspill. Dessuten er det å spille spill både sosialt og gøy og kan bidra til å etablere flere og / eller nye vennerelasjoner.

Gjenbruk og gjenvinning: : Lage eget brettspill om / av avfall og gjenbruksmateriale: Gjennom arbeid med brettspill synliggjør vi sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende. Det er et mål å stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Å lage brettspill er et lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling. Det handler også om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.

August

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
31.						1.	2.
32.	3. 1 dag etter ferien Vel overstått ferie 😊 Første dag på SFO.	4. Tilvenningsprogram denne måneden	5.	6. 	7.	8.	9.
33.	10.	11.	12.	13.	14. Planleggingsdag. Bhg stengt Tema iht årshjul	15.	16.
34.	17. Gul gr. og rød gr. Tur til Montana Grønn gr. Fri lek i bhg. Første skoledag.	18. 	19.	20.	21.	22.	23.
35.	24. Gul gr. og rød gr. Tur til Montana eller Svartediket. Barnas valg Grønn gr. Fri lek i bhg.	25.	26.	27.	28.	29.	30
36.	31. Gul gr. og rød gr. Tur til Montana Grønn gr. Tur til Svartediket.						

SEPTEMBER

Sang; Septembersangen

INNHold;

Årstid: Høst

Gjenbruk og gjenvinning:

Besøke naturhistorisk museum

Lage en kunstutstilling av plast

Se musikkvideo:

Den problematiske plasten

Hvis mulig – få ny avtale om barnehageprogram: «hvalen, plasten og mennesket»

Vi samler plastavfall som kan brukes til kunstprosjekt

Plastpatruljen – For mye plast i havet, NRK Super

Høstfest for skolebarna 08.09 kl. 14.00 . 15.00

Bollefest og hyggelig gjensyn 😊

Planleggingsdag 14.09. Barnehagen stengt

Feire Karusellen barnehage 30 år – 21.09

Vi inviterer barn og foreldre til bursdagsfest



ARBEIDSMÅTER:

Gjenbruk og gjenvinning og progresjon i tema: Plastforsøplingen er en trussel mot alt dyreliv i havet. Plastpartikler er funnet i fordøyelsen hos en rekke sjøfugler, marine pattedyr, skilpadder, fisk og virvelløse dyr. Når platen havner i mage og tarm kan den gi en falsk metthetsfølelse, og blokkere tarmfunksjoner som er viktige for opptak av næring. Blir bitene små nok, tror forskere at platen kan gå inn i blodomløpet og lagres i kroppsvev hos både dyr og menneske.

Søppelet finnes på overflaten og helt ned til de dypeste av verdens havområder. Alt fra de minste plankton til de største hvalene påvirkes av plasten. Forsøplingen er også en trussel mot mennesker. Hvis fisk og annen sjømat blir syke og dør, forsvinner både matfatet og arbeidsplassene til millioner av mennesker.

Det er viktig med gode systemer for gjenvinning, slik at mest mulig av den plasten som allerede finnes, kan gå inn i nye kretsløp og fortsette å løse de mange oppgavene plast har i dag, uten at vi trenger å utvinne nye ressurser.

Heldigvis er det mye vi kan gjøre for å redusere plast i havet og i naturen: Vi samtaler med barna om tema og tar utgangspunkt i det barna kjenner til fra før. Vi skriver ned hva som er lurt å gjøre og involvere barna i prosessen. Vi presenterer 5 ting vi kan gjøre selv, og følger det opp i barnehagen og på turer i nærmiljøet. (1. ikke kast plast og annet avfall i naturen, 2. Ikke kast plast i do, da havner det til slutt i havet, 3. Pant alltid drikkeflasker og bokser, 4. Sorter avfallet ditt, og resirkuler plast som kan brukes igjen, 5. Plukk en plastbit fra gaten hver dag og kast den i bosset. Vi var på besøk på **naturhistorisk museum** i vår og så «plasten, hvalen og mennesket. Vi gjentar besøket og bestiller barnehageprogram dersom mulig.

Kunstutstilling av plast; Vi sorterer ut plastemballasje som vi har i barnehagen; smørbokser, plastkorker fra melkekartonger, poser, plastbegre osv. Vi maler, klipper, limer og lager bilder eller skulpturer.

Se musikkvideo: Plastpatrulien – For mye plast i havet. NRK Super: Vi viser musikkvideoen fra NRK super på <https://www.youtube.com/watch?v=99oCgFwNJuE>

Høstfest for skolebarna; Vi inviterer "skolebarna" til egen høstfest og gjensyn i barnehagen. Vi ber barna fortelle om hvordan de har det på skolen og dele erfaringene sine som skolestartere.

MÅL:

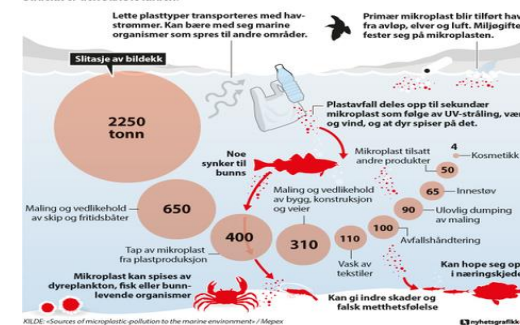
Gjenbruk og gjenvinning: Barn skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen heter det i barnehagelovens formålsparagraf. Gjennom året har vi samlet aktiviteter som er med på fremme en begynnende forståelse for bærekraftig utvikling. Å få gode naturopplevelser og å bli kjent med naturens mangfold er sentralt for dannelsen av et miljøbevisst menneske. Utforskende arbeidsmetoder vil kunne ivareta barns lekende tilnærming til nye fenomener og gleden i å oppdage noe nytt.

Kunstutstilling av plast: Barnehagen skal gi barna varierte inntrykk og mulighet til å uttrykke seg på forskjellige måter. Barna skal få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon. Barnehagen legger til rette for samholdighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk. (rammeplanen.2017)

Høstfest for skolebarna: Barna i barnehagen "mister" venner når barn begynner på skolen. Selv om avslutningen markeres i barnehagen kan det være vanskelig å forstå at de ikke skal komme tilbake i barnehagen etter sommerferien. Gjensynsgleden er gjensidig når vi møtes til høstfest i barnehagen. "Skolebarna" får fortelle hvordan de har det, dele sine erfaringer som nye skolestartere, møte gamle venner, treffe de nye barna som har "fått plassen" deres og alle får anledning til å ta farvel (eller på gjensyn)

Fyller havet med mikroplast

Det dannes rundt 8000 tonn primær mikroplast årlig i Norge. Omtrent halvparten havner i havet. Om man fyller Bergen sentrum med 8000 tonn mikroplast, vil bergenserne stå til knes. Bildekk er den største kilden.



September

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
36.		1.	2.	3.	4.	5.	6.
37.	7. Planleggingsdag. Bhg stengt	8. Høstfest for skolebarna kl. 14.00 – 15.00 	9.	10.	11.	12.	13.
38.	14.	15.	16.)	17.	18. 	19.	20.
39.	21.  HURRA! Karusellen 30 år 😊 Velkommen til bursdagsfest!!!	22. Høstjevndøgn	23.	24.	25.	26.	27.
40.	28.	29.	30.				

OKTOBER

INNHold

Årstid høst

Gjenbruk og gjenvinning

Markere FN dagen;

Dikt

Temaavslutning

NB! Høstutstilling og kafe i barnehagen torsdag 29.10 KL. 15.00 – 16.00 for foreldre m/familie.

Skolens høstferie i uke 41

Halloween 31.10

Oppsummere og gjøre ferdig arbeid i forbindelse med tema.

FNs barnerettighetserklæring, Andre Bjerke.

Lage dikt om temaet vi har hatt i år.

Oppsummere og dokumentere

Fortelle om feiringen, lage gresskarlykt og gresskasuppe

Sang: "Oktober sangenen"



ARBEIDSMÅTE:

Gjenbruk og gjenvinning og progresjon i tema: Vi samler bilder og historier fra våre mange aktiviteter, utflukter og opplevelser i forbindelse med årets tema og lager en «minnebok» om gjenbruk og gjenvinning.

Markere FN dagen: Vi leser FNs barneerklæring av Andre Bjerke for barna i samlingsstunden. Vi snakker om barns rettigheter og hva de betyr, at alle barn i verden har rett på disse rettighetene. Vi har samlinger med vårt Psykologiske førstehjelpsprogram for barnehagebarn; «Grønne tanker – glade barn» Gjennom «grønne» og «røde» tanker snakker vi om gode og dårlige følelser, opplevelser og hemmeligheter. Vi snakker om det å sette grenser for seg selv og respekterer andre sine grenser. Et ja er et ja og et nei er et nei. Min kropp er bare min og din kropp er bare din. Psykologisk førstehjelp er et program som skal hjelpe barn å identifisere og gjenkjenne egne og andres uttrykk og følelser (se og forstå ansiktsuttrykk; glad, lei seg, sint, opprømt mm) og bli bedre i stand til å sette egne grenser og regulere egen atferd.

Lage dikt: Barna inviteres til å være med å skrive dikt (med eller uten rim) som handler om tema gjennom året. Diktet blir lest opp på høstutstillingen vår.

Høstutstilling: Vi «varsler» slutten på tema med en Høstutstilling i barnehagen. Den vil vise innsamlet materiale og arbeider som er gjort gjennom året. Dere inviteres til underholdning fra barna, omvisning og servering av høstsuppe, kake og kaffe ☺

Mål:

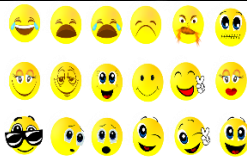
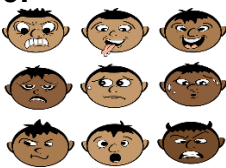
Gjenbruk og gjenvinning: Vi har gjennom året samlet en del materiale som er viktig for gjennkalling, refleksjon og dokumentasjon. «Minneboken» og «tilbakeblikk» er et godt utgangspunkt for de ansattes samtaler med barna, mellom barn og mellom foreldre og barn. Utvikle barnas ordforråd og formidlingskompetanse.

Markere FN dagen: Barnehagen skal i samsvar med Rammeplanen og norske lover følge konvensjonen om barns rettigheter. Vi er pliktig til å informere barn om deres rettigheter. Samtidig er vi også pliktige til å hjelpe barn som opplever sin barndom vanskelig og konfliktfylt. Vårt mål er å hjelpe barna med å sette tydelige grenser for seg selv og andre. Samtidig vet de at de kan komme til oss voksne i barnehagen å få hjelp, for å bli sett og hørt. Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Vi vil aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Vi skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger. (jf. rammeplanen, 2017)

Dikt: Fag- og kulturformidlingen i barnehagen spiller en viktig rolle for språkutviklingen. Rike erfaringer med fortelling, høytlesning, sang, dikt, rim og regler kommer språkutviklingen til gode. Når vi lager felles dikt og fortellinger får barna varierte og positive erfaringer med å bruke språket og de får gjenkalle og bearbeide erfaringer og opplevelser.

Høstutstilling: Samlet gjennom året har vi gjort et lite utvalg tema innenfor de viktigste områdene i arbeidet vårt med å bygge opp barnas forståelse og kunnskap om gjenbruk og gjenvinning. Barnas egne prosjekter, altså prosjekter som er bygget opp rundt barnas allerede pågående aktivitet, kommer i tillegg eller i stedet for våre formelle planlagte aktiviteter. Høstutstillingen holdes for å vise frem noe av det vi har arbeidet med gjennom året. Samtidig markerer høstutstillingen overgangen til barnehagens faste aktiviteter og tradisjoner, som de to siste månedene i året preges av.

Oktober

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
40.				1.	2.	3.	4.
41.	5. Høstferie for skolen.	6.	7.	8.	9. 	10.	11.
42.	12.	13.	14. 	15.	16.	17.	18.
43.	19.	20.	21.	22.	23. Markere FN- dagen 24.10	24.  FN- Dagen	25.  Sommertid slutt
44.	26.	27.	28.	29. Høstutstilling og kafe. kl.15.00-16.00 Foreldre m/familie er hjertelig velkommen	30. Samling om Halloween Lage gresskarsuppe til fredagslunsj	31.  Halloween	

NOVEMBER

INNHold:

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Juleforberedelser

Bake pepperkakehus

Bake pepperkakehjerter/ figurer

Planleggingsdag fredag 06.11. *Barnehagen holder stengt.*

Få kjennskap til høytider og tradisjoner.

Lage julegaver og pynt

Bake modell av barnehagehuset, Ta med 30 årsdagen

Førskolegruppen baker eget pepperkakehus (Atelier / Galleriet)

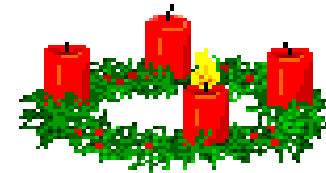
Til adventskalenderen

Sanger: "November sangen"

"Lucia sangen"

Julenissens Bjeller, Arne Bendixen

Bøker: Lese julefortellinger



Adventssamling 30.11. Tenne 1. lys

ARBEIDSMÅTER:

Høytider og tradisjoner: November og desember er den perioden hvor vi har flest tradisjoner knyttet til aktivitetene i barnehagen.

Mandag 30. november starter vi adventssamlingen i barnehagen. Samlingen begynner kl. 09.30 og varer ca. 45 min. hver dag i hele adventsperioden.

Da sitter vi i ring foran peisen i stuen og tenner adventslys og synger adventssang. Vi leser fra "Simens Adventsbok", synger julesanger, leser julefortellinger og trekker kalender. Vi arbeider med julegaver og julepynt i grupper.

Bake pepperkakehus: Vi begynner med å bake pepperkakehus til pepperkake byen (i gamle Sentralbadet?) i begynnelsen av måneden. Vi merker huset tydelig med 30 – års jubileet vårt. Og barna pynter fritt etter eget ønske.

Førskolegruppens pepperkakehus: Barna måler opp leke atelier / Galleriet vårt i barnehagen. De velger sammen hvilke måleredskap de vil bruke. Eks, føtter, steg, meterstokk, planker eller annet. Deretter lager vi en arbeidstegning som forminskes i målestokk. Barna klipper ut delene til huset i papp i samsvar med arbeidstegningen. Barna er med å setter pepperkakedeig, og baker pepperkakehus. Den voksne setter sammen huset for barna (sikkerhet: smeltet sukker/ karamell til å lime med). Barna pynter huset med melisglasur, non – stop, bassets, og lignende.

Julegaver og pynt: Vi begynner også tidlig med å lage julegaver og julepynt. Barna tilbys et utvalg av mulige julegaver i juleverkstedet vårt. Barna får også lage gaver og pynt etter egen fantasi og skaperlyst. Aktivitetene tilpasses barnas interesser, alder og utviklingsnivå. Noen aktiviteter er "obligatoriske", mens andre er tilbud til de mest ivrige. Vi spiller julemusikk for å få den rette stemningen ☺

MÅL:

Vi begynner juleforberedelsene tidlig fordi vi ønsker at "julestria" skal gå i et rolig og behagelig tempo for barna. Dessuten er det knyttet en del forventninger blant barna til barnehagens tradisjoner. Julen og påsken er våre viktigste høytider. Vi lar den kristne kulturarven komme til uttrykk ved tradisjonelle aktiviteter foran høytidsmarkeringen.

Pepperkakehus: Barna får verdifull matematikk i praksis. Barna får kunnskap om ulike måleredskap og måleenhet, geometriske former og rom. Barna får arbeide med tre – dimensjonalt materiale.

November

uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
44.							1.
45.	2.	3. Bake pepperkakehus til pepperkakebyen	4. 	5.	6. Planleggingsdag bhg. stengt.	7.	8. Farsdag
46.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
47.	16.	17.	18.	19.	20. 	21.	22.
48.	23.	24. 	25.	26.	27.	28.	29. 1.søndag i advent
49.	30. ADVENTS SAMLING KL 09.30 HVER DAG. TENNE 1. LYS  First Sunday in Advent						

DESEMBER

INNHold:

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Rampenissen
Juleforberedelser
Adventsamling
Bake julekaker

Få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnehagen

Flytter inn i barnehagen 1.12
Lage julegaver og pynt
Felles daglig samling kl 09.30
Pepperkaker og kakemenn



Sanger: "Desember sang"

"På låven sitter nissen..

"Julenissens bjeller, mfl (Det utarbeides et eget julesang hefte)

Besøke pepperkakebyen

Vi drar til pepperkakebyen og ser på egne og andres byggverk

Sundtnissene

Julevandring i Årstad kirke

Feire Lucia 11.12

Nissefest og Nissefest og julekafe 17.12

Vi drar til byen og ser på de kjente og kjære sundtnissene

Adventssamling i kirken

Vi går lucatog på Haraldsplass sykehus, geriatrisk avd.

Foreldre med familie er hjertelig velkommen kl. 15.00 – 16.00



ARBEIDSMÅTER:

Etikk, religion, filosofi og progresjon i tema; Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold (rammeplanen, 2017). Gjennom aktivitetene i adventssamlingene og i juleforberedelsene beskrevet i november og desember får barna kjennskap til fortellinger, tradisjoner, grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen.

Rampenissen flytter inn: Rampenissen har varslet at den også i år vil bosette seg i barnehagen i desember. Vi vet av erfaring at rampenissen finner på mye som for oss oppleves som tøysete og rampete. I 2019, «ryddet» den klær og leker helt annerledes enn det vi er vant til og barnas melk ble blå og rød. Rampenissen kastet også mye boss på utelekeplassen vår, som barna heldigvis tok ansvar for å plukke opp og sorterte. Vi håper vi kan få til et godt naboskap med Rampenissen denne måneden, og at den har lært masse fra barna om god miljøatferd og at den har orden i sakene sine. Vi vil uansett hjelpe barna med å skrive brev til Rampenissen slik at den kan få gode råd og klare beskjeder om barnas forventninger til besøket. Noen regler for felleskapet må vi ha for å trives og ha det godt sammen!!!

Feire Lucia: Feires med opptog på Diakonissehjemmets sykehus på Haraldsplass. Alle barna kler seg i hvite klær/ skjorter. Guttene får kremmerhushatt og jentene pyntes med glitter. Den /de eldste jenten(e) blir Lucia dronning og bærer lysekrone. Vi deler ut hjemme bakte "lussekatter", også kalt Lucia boller.

På nissefesten møter barna i barnehagen med "nisse" klær. Da skal vi danse nissedans, gjøre nissestreker, spise nissegrøt og kanskje.....kommer nissen ?

På julekafeen i barnehagen inviteres foreldre m/fam. til underholdning fra barna, salg av julekaker og gang rundt juletre.

MÅL:

Etikk, religion og filosofi; Gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen. Samtale med barna om religiøse og kulturelle uttrykk og være bevisst på hvordan egen deltakelse kan støtte og utvide barnas tenkning

Juleforberedelser: Ta vare på en del av våre tradisjoner. Kose oss sammen og legge vekt på felles opplevelse. Skape stemninger og innfri forventninger. Være bevisst den betydning personalet har som forbilder og opptre slik at barna får støtte i sin egen identitet og respekt for andre.

Rampenissen ; Nye generasjoner påvirker og skaper nye tradisjoner. Rampenissen er en slik tradisjon. Gjennom Rampenissen vil vi ta i bruk effekten av «*omvendt psykologi*» og *tøysete lek* i arbeidet med barnas kjennskap til, forståelse og refleksjon over grunnleggende normer og verdier.

VI ØNSKER DERE ALLE EN GLEDELIG JUL OG ET GODT NYTT ÅR !!!

Hilsen Anita, Gerd, Iris, Cecilie, Aasta og Marit



Desember

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
49.		1. Rampenissen flytter inn i banehagen 	2.	3.	4.	5.	6. 2.søndag i advent
50.	7. ADVENTS SAMLING KL 09.30 HVER DAG. TENNE 2. LYS 	8.  Bake lussekatter	9.	10.  shutterstock - 160204130	11. Feire Lucia (13.12) På Haraldsplass sykehus 	12.	13. 3.søndag i advent
51.	14. ADVENTS SAMLING KL 09.30 HVER DAG TENNE 3 LYS  Third Sunday of Advent	15.	16. 	17. NISSEFEST m/ julekafe kl. 15.00 – 16.00	18.	19.	20. 4.søndag i advent 
52.	21. ADVENTS SAMLING KL 09.30 HVER DAG TENNE 4 LYS  Vintersolhverv	22.	23.	24. Julaften. Barnehagen stengt 	25. 1.JULEDAG	26. 2.JULEDAG	27.
53.	28.	29.	30.	31. Nyttårsaften. Barnehagen stengt  GODT NYTT ÅR!			

DAGSRYTMEN FOR GUL OG RØD GRUPPE (Grønt lys)

TID	HVA	MÅL
07.30 – 09.30	Tidligvakt kommer, og barnehagen åpner Fri lek i spisestuen. Spill, tegning, lego, perle med mer	Barn og foreldre blir møtt og skal føle seg velkommen Foreldre og ansatte utveksler beskjeder En rolig start på dagen før frokost.
07.45	Mellomvakt, tidlig kommer	
08.15	Mellomvakt, seint assistent kommer	
08.30	Seinvakt assistent kommer	
08.45	Frokost	Varme rundstykker, brød / knekkebrød med variert pålegg. Lesestund i stuen for dem som ikke spiser.
08.15	Tannpuss	Etter frokost for dem som har spist og etter avtale med foreldre

NB! BARNA MÅ VÆRE KOMMET I BARNEHAGEN TIL 09.30. KJERNETID FRA 09.30 – 14.30 (Ved behov gjøres avtaler m/ personalet)

09.30 – 10.30	Seinvakt førskolelærer begynner Tilrettelagte aktiviteter / fri lek(tirsd,torsd,fred)	Formelle og uformelle læringsaktiviteter ute / inne Oppøve ulike ferdigheter. Sosialt samvær Lære barna å ta ansvar for tingene, sortere og holde orden.
	Felles rydding	
09.30 – 14.30	Turdag / utflukt (mandag og onsdag)	Pedagogisk tilrettelagt med tema, frilek og friluftsliv
09.30 – 11.45	Utegrupper – frilek ute, tirsd, torsd, fred	Få frisk luft og anledning til fysisk utfoldelse ute og valg av aktiviteter. NB! Barna er ute minimum 4 – 5 timer hver dag. Ta med klær etter vær!!!
11.00	Fruktmåltid	
11.45 – 12.15	Samlingsstund	Frukten deles opp og spises ute/ inne Felles og delt etter alder og modning, i barnehagen eller på turområdet
12.15 – 13.00	Lunsj	
12.15 – 14.14	Personalet avvikler pause (ved turdag ½ t kortere arbeidsdag)	Brød, korn og gryn, varm mat, påsmurt, bålmat (se uke-Rytmen) Skape Gode matvaner. Øving i å smøre maten selv. Ta hensyn til hverandre.
13.00 – 13.30	Hvilestund: Lese bok, lytte til eventyr eller musikk, eller annen aktivitet som barna finner avslappende.	Organisere dagen til det beste for barna og ivareta ansattes behov for hvile På utedagene / turdager organiseres fortellerstund for hvile etter lunsj. Barna hviler ellers på madrass / sofa: de yngste i dukkestuen og de eldste i stue eller spisestue. Få nødvendig hvile.
14.30	Tilbake fra utedag / tur	Utelek på lekeplassen
13.30 – 16.30	Utegrupper: Utelek på lekeplassen	Frilek og valg av aktivitet ute
14.30	Tidligvakt førskolelærer går	
15.00	Ettermiddagsmat	
15.30	Tidligvakt assistent går	Påsmurte knekkebrød og grønnsaker
	Ryddetid	
15.45	Mellomvakt tidlig assistent går	Alle rydder det de har holdt på med også de som går tidligere
16.15	Mellomvakt sein, assistent går	
16.30	Barnehagen stengt. Seinvakt går.	

NB! Hent barnet slik at personalet kan gå kl. 16.30.(NB! Bhg åpningstid er lik arbeidstiden.)

Gi alltid beskjed til personalet når barnet er hentet! Blir barnet hentet av andre enn foreldre, skal barnehagen alltid ha beskjed.

UKERYTMEN

Gul og rød gruppe	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
INHOLD OG PROGRESJON HVA	Samling med dagtavle , månedssang og hva som skal skje denne uken Utedag / Turdag i nærmiljøet med formelle læringsaktiviteter beskrevet i årsplan Lunsj; medbrakt brødmat, fiskemat eller bålmat	(Daglig leder kontor/ admi) Vis og fortell – samling «Ta med leke-dag» Førskolegruppe; Arbeidsbok – Trampoline, «Lydtog», lydspill, Alias, «grønne tanker, Glade barn» Lekebaserte aktiviteter Utegrupper: Frilek og valg blant ulike aktiviteter på uteplassen Arbeidsprogram: Bake rundstykker eller brød til lunsj (turdag for grønn gruppe)	(Daglig leder kontor/ adm) Samling med dagtavle Temabasert Utedag / Turdag i nærmiljøet med formell læringsaktiviteter beskrevet i årsplan Lunsj; medbrakt brødmat, fiskemat eller bålmat	Stasjonsprogram/ lekegrupper , spill, lese Utegrupper: Temabaserte aktiviteter iht årsplan med vekt på kunst, kultur og kreativitet Arbeidsprogram: koste lekeskuret / Atelier Lunsj: korn og gryn produkter (Turdag for grønn gruppe)	Musikksamling: Sang, musikk, instrumenter, dans Utegrupper: Arbeid med tema og valg blant ulike aktiviteter på uteplassen (miljølære/ vekselbruk, snekre, male i atelier, småkryp, nedbrytningsprosesser eller arbeide videre med barnas egne påbegynte aktiviteter - progresjon) Arbeidsprogram: Koste fallmatter ute Lunsj: varm mat
FREM GANG-MÅTE HVORDAN	Turdag Dele barnegruppen eller reise på felles turer til Svartediket eller skogsområder ved Ulriken eller kulturelle utflukter i byen vår. Barna er med å velger turområde annenhver uke. Hver vinter er det skøyteopplæring i Bergenshallen (minimum 6 uker i januar / februar)	Dagtavle Barna tar med leke/ ting hjemmefra som de vil vise frem og fortelle om i samlingen (1 ting hver) «skoleforberedende aktiviteter ute eller inne med fokus på språk, sosiale kompetanse, selvregulering og matematikk. «Play date» etter avtale med barnehager Utegrupper: Frilek hjelper til med matlaging og dekking av bord etter tur. Bake ut rundstykker	Turdag Dagtavle; månedssang, sanger, rim, regler, lese bøker, eventyr Dele barnegruppen eller reise på felles turer til skogsområder ved Ulriken eller kulturelle utflukter i byen vår. Gjøre ulike forsøk iht tema og interesser, orienteringslek, regelleker mm	Dagtavle; månedssang, sanger, rim, regler, bøker, eventyr, tema, Spille spill, lesegruppe/ dramalek Utegrupper Aldershomogene eller blandede i formell læringsaktivitet i Atelier eller på uteplassen Koste og rydde i lekeskuret / Atelier Grupper av barn hjelper til med matlaging og dekking av bord etter tur	Dagtavle, sang, musikk, dans, sangleker, instrumenter Utegrupper: Barna er med å velger leke-aktivitet / lekegruppe. Regelleker Barna hjelper til, etter ønske og mestring, med å koste fallmatter, trapper og terrasse i utetiden. Grupper av barn deltar i tilberedning og forberedelser til måltidet etter alder, mestring og ønske etter turtakingsprinsippet.
MÅL HVORFOR	Felles opplevelse. Bli kjent med naturen og miljøet. Div uteaktiviteter/ friluftsliv for å bli glad i naturen og få bruke alle sansene våre. Bærekraftig utvikling, fysisk fostring. Sosial trening Ta del i demokratiske prosesser. Arbeide tverrfaglig med fagområder i rammeplan. Forskning, forsøk og førstehåndserfaringer Felleskap og vennskap Være ute minimum 4-5 timer hver dag hele uken	Øve språk og fortelle sammenhengende. Øve begreper og utvikle. Matematikk og teknikk. språkforståelsen. Utvikle evne til å lytte og turtaking. Sosiale ferdigheter og selvregulering. Legge til rette for et inkluderende felleskap Velge lekeaktivitet og «lekegruppe» ute / inne. Være medvirkende og medbestemmende. Ta del i arbeidsfelleskap Delta i forberedelser og matlaging og få kunnskap om kosthold og gode matvaner.	Felles opplevelse. Bli kjent med naturen og miljøet. Div uteaktiviteter/ friluftsliv for å bli glad i naturen og få bruke alle sansene våre. Bærekraftig utvikling, fysisk fostring. Sosial trening Ta del i demokratiske prosesser. Arbeide tverrfaglig med fagområder i rammeplan. Forskning, forsøk og førstehåndserfaringer Skape relasjoner mellom og på tvers av alder og kjønn. Inkludere barn i lek og aktivitet.	(Ut)forskning og eksperimentering av tema gjennom Kunst, kultur og kreativitet, natur, teknikk, miljø og matematikk og bærekraftig utvikling. Bearbeide inntrykk via uttrykk. Opplevelse av å være betydningsfull ved å delta i arbeidsfellesskap. Bli anerkjent for sin innsats for felleskap og vedsette barnas egne omsorgshandlinger.	Felles samling hvor det legges vekt på det musikk -og dramafaglige. Øve inn ulike sanger, sangleker, dans, regler, dramatisere eventyr og fortellinger, musikkeventyr mm. Ta i bruk og bli kjent med ulike instrumenter. Språktrening, begreptrening, artikulasjon, rytme. Bruke kroppen til musikk. Tilpassede aktiviteter etter alder, modning og interesser. Fokus på sunt og variert kosthold og sosial og kulturell betydning